

*U. filij doctor, si aliquando dedit Amica
Vive huius, et longe prout in magna pugna*

scripsit

Amicae huiusmodi huiusmodi huiusmodi

et antiquitatis
GAB. BARRII
FRANCICANI

DE ANTIQVITATE ET SITV
CALABRIAE.
LIBRI QVINQVE.

Cum priuilegio Pii V. Pont. Max.

R O M A E,

Apud Iosephum de Angelis. 1571.

Sancti Pauli. 1571. 4. et Med. 1572.

PIVS PAPA QVINTVS.

NOTV proprio & C. cum. si-
cut dilectus filius noster Ga-
briel Barrinus Frāncanus no-
bis exponi fecit, ad cōmu-
nem omnium studioforum
utilitatem opus quoddam de antiquita-
te & situ Calabriae a se compositum ha-
ctenus nō impressum imprimi facere ue-
lit, maximumque sibi damnum foret, si
postmodum ab aliis imprimeretur, Nos
igitur motu simili, & ex certa nostra sciē-
tia inhibemus omnis Christi fidelib.
ubique existen. praesertim bibliopolis, &
librorum impressoribus sub excoicatio-
nis latae sententiae, in terris nero S. R. E.
mediate vel immediate subiectis etiam
ducatorum ducentorum aureorum ca-
merae apostolicae applican. & amissionis
librorum poena toties quoties contraue-
rum fuerit ipso facto & absque alia de-
claratione incurrenda, nequis per septen-
nium ab impressione dicti operis compa-
randum

bent debet. 306 curauit curati, 401 mortificauit, ca-
rit, 405 pacia pyela. 407 pralar. pratur. 411 nigri-
tiam tiam, 412 Cotton socion. 413 harent harente, de-
cernunt decorrunt.

10 Coni. Promontorium alyo
11 Sabal. Caput a Feloro
12 Felis Promontorio 1800 p.
13 Strigiv. & Procloro fi-
cus & Felis & Felis
necesse. 12 p. 83.

Char. Inguile, & Pora
uocad. Strigiv. & Felis
uocad. Macrobius, Saturnal.
3. cap. 15.

Brutus et nobis a. 11. 11. 12

GAB. BARRIVS FRANCICANVS

de Antiquitate & Situ
Calabriæ.

AD BERNARDINVM SAN-
ctoseuerinum Besidianensium
Principem.

PROOEMIUM.

Cum ego, amplissime princeps, probe
scirem, & a natura institutum esse, &
imo omnium sapientium ore celebra-
tum, tum multorum exemplis confir-
matum, ut summo nos opere patrie
debeamus: p. 3 qua si nobis ingrati animi noxam lina-
ri uolumus, sanguinem effundere, & mortem oppo-
tere, nedum quemuis subire laborem cogimur, sed et
animo ultro munia obire, ut totius Italiae laudes
ex pluribus & Græcis & Latinis auctoribus excer-
pens librum de eius laudibus, necnon pro lingua La-
tina, & de urbis æternitate scriberem. Nimirum lati-
na lingua honos, & urbis laus ad Italiae gloriam at-
tineat, quod latinum, a quo illa dicta, & in quo urbs
est, in Italia sit. Inde uero Calabriae laudes, quæ iti-

ueniantur pro Patria, id. Pora.

dem ad Italiae gloriam pertinent, colligere, & librum de ipsius antiquitate & situ scribere mihi certum fuit: quo patriæ charitate deuictus, pensum meum pro uirili parte soluens, meritis eam illustrarem laudibus: quæ etiam eam per se primum ex nomine ipso, inde uero postea à plerisque grauius auctoribus illustratam ostenderem. Ceterum nequaquam legentes id fugere uelim, quod mouit quoque me scilicet, ut pro lingua latinâ, & de æternitate orbis & de Italia laudibus, ac de antiquitate & situ Calabriae scriberem communis omnium studiosorum utilitas & delectatio, non tantum patriæ charitas & amor. Itaque omnes & Latinos & graecos auctores diurnâ notitiâque uersam manu, succissimis tamen operibus, ut quæque memoratu dignissima ad Calabram regionem atinentia carptim perscriberem. Collegi autem plurima omni atque immortalis laude digna, quæ sepe sepulta iacebant: Si quidem eam, ut quæque Europa regionem Auxonium primo habitatione uetustissimam, inde uero à clarissimis graecorum principibus populisque & ante & post Troie ruinas habitatam, multis nominibus à graecis ipsis appellatam, magnis insuper à graecis & latinis scriptoribus laudibus celebratam, magnas præterea ac potentes in ea urbes fuisse, eamque quamplurimos, & eos præstantissimos uiros ac mulieres, uariis disciplinis eruditos, ut potè Poetas, & Philosophos, & Mathematicos, & Medicos, & legistatores, & musicos, aliarumque

Ann.

rerum scriptores, ac multarum rerum inuentores, tum ingeniosos artifices, necnon robustissimos athletas, ducesque edidisse reperio. Adde quod à Romanis Colonis etiam & municipali iure, tum Ciuitate Romana honestata fuit & exornata. Nec desunt ei sanctissimi uiri, ac mulieres, quos ipsa peperit regio. Ceterum nequid laudis regioni desset, eam minutatim, ac seriatim, ac cuncta quæ in ea regnauerunt, accuratè scribere libuit. Non ueteribus iussu, uetera locorum nomina, quoad fieri potuit, æstigant ut opus absolutius esset, & Calabrum nomen apud omnes gentes in sempiternum animi illustris redderetur, tum uenerandum & admiratione dignum.

Quandoquidem ut est Calabra regio uetustate, laudibusque predictis clara: ita & rerum ubertate ac uarietate, quæ in ea sine ultri proveniant, sine incolarum cura sunt, tum ingeniorum præstantiâ, & corporum robore nulli Italiae regioni cadit. Quæ etiam, absit uerbo inuidia, omnium Italiae regionum est nobilissima. Nam præter ea, quæ in reliqua Italia, aut parte eius quota sunt, multa alia in ea ob soli felicitatem & cæli clementiam aut sunt aut gignuntur. Has ob res eam Graeci Auxoniam primum, inde Calabriam appellauere, quod bonis omnibus seateat, eorumque prouentus in dies augeatur. Quod utique nomen nulli alia Italiae regioni conuenit. Cum itaque talis ac tanta sit Calabra regio, ac per omnes ætates in ea eruditi floruerint uiri, nemo tamen unus per

A 2 tot

tot secula, hanc provinciam suscepit, hosce labores obivit, ut patrie gloriam propriæ utilitati præponens, eam celebraret. Quod opus, ut ipse conficere nullo par- cens labori regionem universam lustravi, neque falsa scriberem neque in uestigandis veterum locorum nominibus in eos errores inciderem, in quos neutrorum scri- ptorum plerique vulgi & leuiter eruditorum opinioni- bus innixi lapsi sunt: ne Guido Raucennas, Blondus Foroluiensis, Raphael Volaterranus, Pandolphus Disauriensis, alique plurimi. Quod opus in quinque libros distinctum tibi, qui in totâ regione primarias princeps es, nuncupavi. Magna quidem ac præstans res magno ac præstanti viro conuenit ac debetur. Præ- fertim etiam quod Sancto seuerina domus antiquissima est & nobilissima, ex qua plurimi præstantissimi viri floruerunt. Et maiores tui Besidianenses Principes, tum maxime Petrus Antonius pater tuus, cui re- gius animus inerat, tyrannidem ueris Principibus prorsus exosam, semper abhorrerunt, & iniunctâ, clementiâ, & liberalitate, quibus uirtutibus tu quo- que præstas, polluerunt. Et quidem tu in tantâ expe- ctatione, ut nalli maiorum tuorum uirtutibus cessurus sis. Neque mater tua Herma laude caret, quæ Scanderbeci sanguine genita præstanti animo fuit, pudici- tiâ quoque ac religione nulli matronarum cedit, atque in rei familiaris administratione prudens fuit. Accedit quod id quoque, ut hoc agerem me adiegit, quod cum tu de hoc libro certior factus fueris, patriæ cha- ritate

ritate incensus, ne tot meæ uigiliæ, totque labo- res, tot inquam perpetua Calabria laudes perirent & obliterentur, hac in me, imo in patriam liberali- tate usus es, ut liber ipse tuis auspiciis sumptibusque in medium prodeat. Proinde non mihi modo Calabria uniuersa, uerum etiam tibi quandiu cælum mouebitur gratias maximas agere, etiam habere maiores, & Francicanos ciues meos ciuitate & immunitate dona- re debet.

CALABRIA Italia regio, quæ in extremis eius sinibus, ut lingua porrecta inter utrum- que fretum, inferum, superumque interiacet, incipit e mari infuso, quod Græci Tyrrhe- nam uocant, a T. Iulio Flumine, a superno uero, quod Euxina uocant, a Syri amni. Et protendi- tur ad Euripum, usque Rhegiumque. Atque Apenni- ni montis iugo in longitudinem secta duo cornua emit- tit Leucopetram dextra, Lacinium sinistra. Quæ tum montuosa est, tum campestris latius instat aqua- rum scaturiginibus irrigata. Ipsius uero regionis ambitus, ad DCCCXX. M. pass. colligit. A Ta- lio enim Flumine ad lauræ amnem miliaria sunt XII. A Ta- lio autem, Arabo fert, ad Euripum, quia cani- de promontorio incipit miliaria pass. sunt CLIX, com- muni uero estimatione clxi. Euripi autem tractus, qui ut dixi, a canide ad fretum usque, herculeumque pro- montorium porrigitur, lx miliarium passum est: Afre- to, quod ab Herculeo promontorio initium habet.

idem Strabo Polibij auctoritate, ad Lacinium Itonis templum CC lxxxviij. interallum esse tradit. A Lacinio ad Syrim amnem mil. sunt C xxiij. A Syris fluminis, ostijs, ad Talai amnis ostia, interallum est M. P. lxxvi. Est scilicet Calabria omnium Italiae regionum vetustissima a diluvio prima in ea inhabitari coepta, ut potest ab Aschenaz pronepote Noe. Nam post universalem aquarum inundationem cum Gomer maior natu filiorum Iaphet filij Noe Galathas instituisse, Aschenaz filium maiorem natu in Italiam transmisit ad habitandum. Qui eo loci, ubi nunc Rhegium est, cum pervenisset, cum quibus sibi locus primus oblatus est, tum vero loci amantate captus (niget enim illi perennis quaedam ac beata calis temperies) ibi consedit, urbemque statuit, quam a suo nomine Aschenaz, eiusque incolas appellavit Aschenazeos. Iosephus enim, qui, Tito imperante, floruit, Iudaicarum antiquitatum libro primo ita scribit: Aschenaz instituit Aschenazeos, qui nunc Rhegini vocantur a Graecis. Et Hieronymus in questionibus Hebraicis super Genesim inquit Aschenas Graeci Rheginos vocant. Liqueat sane usquam locorum gentiumque Rheginos alios inveniri, neque a quoquam auctore scribi, quam qui in Calabria sunt. Hanc urbem postmodum Graeci Rhegium dixerunt aut a fissura, ut quidam volunt, πύα enim fissuram sonat, quod in ea parte Sicilia ab Italia distincta sit. Quam Antiochus Neptuniam appellavit, quod Neptunus ea loca di-

regno.

remerit. Aut, quod credibilis est, ab aeris beata et inge temperie: nam πύα utile incundum et bonum notat, Hebraice autem, ut Hieronymus tradit, Passena eorum significat. Inde etiam patruelis Aschenaz in Italiam et ipse profectus Latium incoluit, urbemque in eo construxit, quam cethiam nuncupavit. Calabria autem multis sunt appellata nominibus: nam primo dicta est ab incolis graecis, aut a finitimis Ausonia ab auxo verbo graeco idest augeo, quod semper ibi rerum proventus augeatur, dicta est et tum ab orientalibus graecis Hesperia, quod hespero idest occasui subiecta sit. Inde dicta est Oenotria ab Oenotro arcade, postea Italia ab Iulo Oenotro genere in Calabria nato ac regnante. Quare hallucinantur qui Ausoniam ab Ausone Itali, sine Ulyssis filio dictam fuisse opinantur. Nam Homerus utique Strabo Ulysssem ad Temesam Calabria urbem, quam necnon et Bestiam, praeter alias urbes, Ausones condidisse memoria proditum est, nemisse scribunt. Id quod argumentum est ante Ulysssem Calabriam vocitatum fuisse Ausoniam: quod ipsam ex Dionysio etiam Halicarnaseo constat. Dicta est autem Ausonia, ut Etymologicus fert, quod eius finitimi eam appellarent Ausoniam, et mutatione x in s, et e in o ausoniam. fuisse quidem Ausones admodum potentes, de quibus Dionysius Apher de ea regione, quae nunc Calabria est, loquens adverbium translata sententia sic ait.

Hinc Italorum filij in continenti pascuntur.

4 4 4b

*Ab Ioue Ausonii semper magnopere dominantes,
Incipientes a Boreâ usque Leucopetram.*

Quæ in freto siculo radicata est.

Quibus super uerbis Eustathius ait. Italos con-
dam monarchas magnopere dominatos fuisse, Dio-
nysius ait, quos & Ausones appellat, eosdem enim
& Ausones & Italos appellat. Hinc Ausonius Pon-
tus, ait idem Eustathius & Suidas, mare, quod orien-
talem Calabriae oram alluit, quod & Siculum appella-
tur. Et rursus de locis loquens dicit, ipsos auxo-
niam tenere, quæ currit flumen Halicis. Et Diony-
sius Halicæ. Occiduam Calabriae oram Ausonium di-
ctam scribit. Item Strabo libro tertio ait, Ausonium
mare nunc Siculum uocitatur. Et Plinius, orientalem
Calabriae plagam Ausoniam dictam ab Ausonibus,
primum habitam tradit. Et Lycophron in Alexan-
dra Philoctetem ab auxonibus circum Crotonem habi-
tantibus interfellum fuisse scribit. Quare utramque
Calabriae oram Ausoniam dictam fuisse palam est.
Fuit et quingentis sexaginta septem annis ante Ilij exti-
dium Oenotria dicta ab Oenotro arcade in eum sinum
Auxonium adueniente, regionisque occidentalem oram oc-
cupante. Qui & illic oppida quamplurima condidit.
Horum quorundam memoria apud Stephanum extat,
a quo hæc scribuntur: Arintha, Ariantha, Arthe-
missum, Bryllatia, Cossa, Cyterium Herimum, Ixias,
Lametta, Menecina, Malanum, Nmea, Parycos, Sa-
tia, Siberena, Sestium, Thyella. Item Pandosia, quam

Oeno-

Oenotrorum regiam fuisse Strabo prodit. Inde Oenotri
ipsi potentes facti alia Italiae loca occuparunt. Ere-
gione uero oenotria dicta est Peuceutia a Peuceutio
Oenotri fratre, qui eam partem sui iuris cum fecisset,
Peuceutiam nominauit. Quo uita fuisse, Oenotrus
orientalem quoque Calabriae partem possedit, quæ intro
sibi cessit, quam etiam nuncupauit Oenetriam, urbes-
que in eâ quoque parte edificauit. Postea uero hand
multo ante ruinas Troia regnante in latij parte qua-
dam Euandro, ut Dionysius Halicæ, libro primo at-
tollor est, Hercules classem in Italiam aduenit, ac Ca-
labriam petens, oppida quedam illi extraxit, ac loca
quedam se nominauit, ut est promontorium Hercu-
leum, portus Herentis, aut ab eo factus, aut crebro
repetitus. Hercules autem atate, aut paulo ante Cala-
bria dicta est Italia ab Italo quopiam oenotro genere,
huius regionis rege, siue, ut alii, a bobus. Deinde dicta
est Morgetia a Morgete Itali filio. Exinde pars eius
quota circa Rhegium, Sicilia nuncupata est. Quota
uero pars cum Peteliam & Crotonem appellata est
Chonia & Iapygia, & Salentina quod ostendat. Post
modum Græci a rerum copia ac bonitate eam appella-
runt Calabriam, ut prisca auxeniam, inde magnam
Græciam a magnis urbibus. Postremo pars quedam
circum Sybarim, Lucania dicta est, Lucanis eam par-
tem occupantibus. Atque ita hæc regio ab frequentes
Græcorum Colonias, qui loci amantate, ac rerum
libertate ac præstantiâ allelli et consuebant, tot est
A s appel-

appellata nominibus. Nouis tamen superuenientibus, uetera aut, ut isuidentidem euenire solet, desibant, aut aliam in oram transibant manabantque. Vt Ansonia, Oenotria & Italia in eam figuram, qua nunc Italia est, Sicilia in Trinacriam insulam: Calabria in eam modicam oram, qua modo Apulia pars est. Nam cum magna Græcia dici est coepta, desit interdum uari Calabria. Dista quoque fuit pars eius quota occidentalis Brettia a Brettia muliere siue, ut alij, a Brento filio Herculis. Sed tandem posteaquam magna Græcia desit appellari, Calabria, quod nomen regioni præcipue conuenit, rursus appellata est. Quæ semper a clavis Græciæ populis ac principibus & ante & post euersionem Troiæ, fuit inhabitata, magnaq; in eâ urbes ab ipsis conditæ, quare & magna Græcia dicta est. Nam, ut dixi, ante Troiæ ruinas Oenotrus & Peucentius fratres arcades, & inde Hercules eo concessere. Post uero Troianum excidium, complures Græcorum procerum, qui bello Troiano præsentibus adfuerant, in Calabriam contenderunt, ibique ciuitates statuerant, ut Philoctetes Herculis comes & hæres, Orestes, quæ & portini cuiusdam nomen dedit, & in Calabria fluminibus se eluens matricidam expiauit: Ajax Oileus, siue, ut alij, eius socij, Sagaris filius. Phylæses, a quo insula parua contra Hipponium nomen sunt mutata, quæ & Mineræ templum insigne in Calabria extruxit, ut Solinus ait: Epæus, Nestor, Ido-meneus, Menelaus: Item pbocenses, Athenienses etiam

etiam in Calabriam Colonias misere. Contulere se in Calabriam & Mæssæi Troiani iuri comites. Quod autem Calabria hæc nomina, quæ dixi, sortita sit, auctores sunt quamplurimi. Dionysius enim Halicar, ait: ait Eusebius, Romanæ historiæ atque Italia peritissimus ita libro primo satir. Arcades Græcorum primi, finem Ioniam traicientes, Italiam incoluerunt sub Oenotro Lycæonis filio, qui quintus erat ab Argeo, & Phoroneo, qui primi in Peloponneso, regnarunt. Nam Phoroneus quidem Niombes pater fuit, Huius autem & Ionis filius, ut dicitur, Pelasgus, Argeique filius Lycæon, huiusque filia Deianira: et ex ea & Pelasgo Lycæon alter. Lycæonis filius Oenotrus decem & septem ætatibus ante Troiam obsessam hoc enim tempus erat, cum colonos in Italiam miserunt Græci. Reliquit autem Oenotrus Græciam, non satisfaciens sibi portione sua. Nam cum essent Lycæoni duo & uiginti filij totidem in partes diuidi arcadiam oportebat. Hæc igitur causa Peloponnesum relinquens Oenotrus, classisque insinuens Ionium secat mare, & cum eo Peucentius unus ex fratribus, secuti uero sunt eos etiam ex domestico populo complures. Nam populossima fuisse dicitur hæc gens a principio græcarum omnium quæcumque ex eis regionem sortitæ sunt, minorem quæ in pro multitudine sua. Peucentius igitur in quam partem Italia cursus tulit supra nerices Iapigis populian suum deportans ibi collocat. Peucentique ab eodem dicti sunt, qui circum ea loca habitant.

Oeno-

Oenotrus autem maiorem exercitus partem ducens in alterum venit sinum ab occidente secundum Italiam diffusum: & qui tunc Ausonius ex accolis eius Ausonibus dicebatur. Postquam uero Tyrrheni denominationem maris habere, sumpsit eam, quam nunc habet appellationem. Inueniens autem Oenotrus regionem ipsam multam pecori, multamque cultus percomodè expositam, magna autem ex parte desertam, ac ne illam quidem, quæ incolebatur, hominibus frequentatam, cum expurgasset barbaris partem eius quandam, urbes condidit in montibus paruas & crebras, qui mos erat condendi prisca. Vocata est autem ea ora & quidem multa, quantumcumque occupauit, Oenotria, atque homines, quibuscunque imperauit, Oenotrii, tertiam hanc assumentes cognominationem. Nam Aegeo quidem regnante, Aegypti dicebantur. Suscipiente autem imperium Lyaone, Lyaones dicti sunt. Oenotro uero transportante eos in Italiam, uocati sunt quodam tempore Oenotrii. Testimoniumque mihi est Sophocles tragicus in Triptolemo. Inducitur enim Ceres in eâ fabulâ docens Triptolemo quantum ei peragrandia sit regio iacendis seminibus, quæ a se accepturi. Atque orientalis Italiae primum mentionem faciens, quæ est a uerticibus Iapygijsque ad fretum Siciliense. Posteaque opposita commemorata Sicilia ad occidentalem Italiam rursus diuertit, gentesque maximas maritimam oram incolentes percurrit, ab Oenotrorum habitatione principio sumpto. Abunde autem

autem sufficienti hæc sola de Iambicis dicta, in quibus ait hæc autem a tergo manus in dexteram, Oenotriaque omnis, & Tyrrhenus sinus, & Ligustica tellus excipiet. Antiochus autem Syracusanus historicus uetustissimus, in Italia habitatione conductores uetustissimos discurrens, & ut partem eius quandam singuli occuparent Oenotras primos dicit, Antiochus Xenophanis hæc scripsit et sermonibus prisca ualde credita & certissima. Hanc terram, quæ nunc Italia dicitur, antiquitus habuerunt Oenotrii. Postea pertransiens quemadmodum gubernabantur, & ut Italus aliquando rex eorum fuit, a quo denominati sunt Itali, hincque successit Morgetes, a quo Morgetes uocati sunt. Et ut Siculus hospes Morgeti sacellum proprium sibi constituens Imperium, distincta gente hinc infertur, atque ita Siculi & Morgetæ, & Itali fuerunt, qui erant Oenotrii. Age iam & genus Oenotrorum quantum erat ostendamus ex prisca historicis testem alium habentes pherecydem in Atheniensium originibus nominis secundum. Est autem ei sermo de regnantibus in Arcadia sic. Pelasgo & Deianira sit Lyaon, hic Cyllem ducit nympham Naiadem, a qua mons cyllene dicitur. Postea qui ab his descendunt enumerans, & quæ unusquisque eorum loca incolerit, commemorans cum Oenotrii & Peuceutii meminit sic inquit. Et Oenotrus, a quo Oenotrii uocantur, qui in Italia habitant, & Peuceutius, a quo Peuceutii, qui in Ionio sinu. Quæ igitur a ueteribus poetis & fabularum

rum scriptoribus dicta sunt de habitatione Oenotro-
rum sunt Italia, quibus ego assentio. si uera Græca
origo ab originibus fuit, sicut a Catone & Sempronio
aliisque plerisque traditur Oenotrorum ipsorum pro-
geniem eos fuisse arbitror. Nam Pelasgam quidem na-
tionem & Cretensem, & ceteros, quicumque alij se-
des in Italia posuerunt, posterioribus temporibus ad-
uenisse reperio. Neque antiquiorem hae ipsa classem
aliam ex Græcia in occidentem Europæ possum ullam
percipere. Atque Oenotros ipsos multa alia loca Ita-
lia obtinuisse existimo, alia deserta, alia infrequentia
occupantes, atque Umbrie pars est etiam, quam sibi
uendicariunt, expulsis inde umbris. Vocari autem abo-
rignes puto ex habitatione ipsa montium: nam & il-
lud Arcadam est montes sequi. Et paucis interiectis.
Italia autem post aliquod tempus uocata est a uiro
præpotente nomine Italo. Hunc uero bonum sapien-
temque fuisse Antiochus Syracusanus dicit, atque alijs
finitimorum oratione persuasis, alijs ui adactis, ter-
ram omnem ditionis suae effecisse quantacumque intra
sinus Nepelinum & Scyllaticum esset, eamque pri-
mu uocatam esse Italiam ab Italo. Qui postquam
huius dominus fuit, multosque homines habuit dicto
audientes, statim etiam consequentia appetiit, ur-
besque congregauit multas: fuisse autem eum Oeno-
trorum genere. Hellenicus autem Lesbicus dicit, Hercu-
le agente boves Gerionis in Argos, dum esset in Ita-
lia iuuenens quidam e grege fugiens oram omnem

per-

peragranit, & in Siciliam uenit, quem Hercules per-
secutus est, atque oram omnem, quantam uiculus per-
meauit, dictam esse italiam. Transisse uero post tem-
pus id nomen in eam, quam nunc figuram habet. Mi-
nime mirum est, cum multis etiam Græcorum nominum
id acciderit. Ceterum siue ut Antiochus a duce, quod
probabilius est, siue ut Hellenicus patat, a tauro no-
men sumpsit, illud certe ex utrisque manifestum est,
quod etate Herculis, aut paulo ante ita nominata est
regio. Nam antea quidem Græci Hesperiam & Au-
soniam eam uocabant, incolæ uero, ut dictum est, Sa-
turniam. Et rursus libro eodem. Antiochus Syracu-
sanus ait. Regnante in Italia Morgete (erat autem
tunc Italia a Metaponto usque ad Neptunium mari-
timam) uenisse ad eum uirum quendam profugum Ro-
ma, sic enim dicit. Cum autem consenuisset Italus, re-
gnauit Morges, eiusque tempore uir aduenit Roma Si-
culus nomine, secundum itaque eum antiqua quadam
& Troiana præcedens tempore Roma inuenitur. Est
autem etas, ut id etiam dilucidemus, secundum quos-
dam spatium triginta annorum, secundum alios tri-
ginta trium annorum & quatuor mensium, ita quod
tres etates centum perficiunt annos. Quare decem &
septem etates, anni sunt quingenti sexaginta septem,
quatuor mensibus minus, ergo tot annis Oenotrus &
Peuceutius ante ruinas Troie in Calabriam uene-
runt. Ante urbem conditam annis mille. Ergo ab ad-
uentu Oenotrij hucusque anni sunt ter mille trecenti

mille

niginti duo. Non ab aduentu Oenotrii ad illam ca-
ptum anni quingenti sexaginta septem, ut dixi, su-
putantur. Ab illi excidio ad urbem conditam anni so-
xere, ut Solinus tradit, quadringenti triginta tres. Ab
urbe condita ad Christi natale anni intercessere septim-
genti quinquaginta et unus. A Christo nato iam annus
agitur hic millesimus quingentesimus septuagesimus et
unus. Licet Naso Metb. libro duodecimo, etatem ce-
tum annorum spatium esse senserit. Aristoteles, ut ad
rem redeam, Polit. libro septimo ait. Tradunt perire
homines Italiae fuisse Italum quendam Oenotrii re-
gem, a quo mutato nomine pro Oenotrii Itali sunt vo-
cati, oraque illam maritimam Europæ, quæ est
inter Scyllaticum & Lameticum Sinum (distant uero
hæc loca iter meridiei) Italiae nomen primo recepisse.
Hunc ergo Italum tradunt agriculturam Oenotris do-
nisse, illisque leges posuisse, & commensationes
instituisse primum. Quapropter etiam nunc qui-
dam illorum populorum commensationibus utuntur,
& legibus quibusdam ab illo positis. Incolebant au-
tem eam Italiae partem, quæ ad Tyrrhenum uersa
est. Ausones. Alteram uero partem, quæ ad Iapi-
giam & Ioniam pertinet, incolabant Chones, Siritim
appellatam: & ipsi quoque ab Oenotrii orti. Inuen-
tio igitur commensationum hinc primum extitit. fuit
autem Italus, ait idem Arist. Pol. libro secundo, lon-
gè antiquior Minos Cretensium regis. Strabo etiam
libro quinto ait. Post infimas Alpium radices, eius,
quidam

quam hæc ætate Italiani uocant, initium est: Nam-
que maiores Italiam, quæ ab Siculo fretto usque ad
Sinum Tarentinum & Hipponiatem progressa est,
Oenotriam appellabant. Nomen autem obtinuit us-
que ad Alpium radices processit. Assumpsit etiam
ab ora Ligustica uari fluminis confinia, marisque pro-
ximi a Tuscia finibus Istriaeque usque Polam. Opi-
nari uero cuiusnam licet præcos Italorum florentes in
communione deuocasse finitimos. Itaque in modum
antelli uiribus in Romanorum Imperium peruenisse.
Tandem uero quandoque ex quo Romani in regni socie-
tatem & in ciuitatem Italos uocauere decretum est &
Gallia cisalpinus & Pueris id honoris imperari, uni-
uersosque Italos Romanosque uocare, permittens in-
super Colonias partim prioribus annis, partim poste-
rioribus emittere, quibus maiores alias non facile di-
xerim. Et libro sexto Tarentinum, Sinum Chones &
Oenotri incolabant. Antiochus in conscripto ab eo de
Italia uolumine hanc solam & ueram Italiam asserit,
deque ea se scribere, quam præsi Oenotriam appell-
uere, eius terminum ostendit, quem i Tyrrheno qui-
dam mari Brattia terra diximus Latum sinum, & Si-
culo autem Metapontum. Tarentinam uero quæ Me-
taponto confinis est toram extra Italiam nominatim
explicat Antiochus. Item antiquitas Oenotris & Ita-
los appellatos fuisse dicit qui intra isthmum ad fretum
uergunt Siculum. Est autem isthmus ipse inclusus ter-
ra pelago nigrati mil. pass. intra geminos Sinus Hip-
ponatrem

nitatem scilicet, & quem Antiochus Nepetium dixit, & Scyllaticum alterum, navigationis autem ipsius ambitus & spatium terre comprehensum ad interiorem Euripum ducentorum quinquaginta millia pass. est. Hucusque vero inquit, Italia & Oenotria nomen ostenditur, ad Metapontinos & Syritides uidelicet, & hanc regionem Chones gentem Oenotriam & quidem insignem habitasse, & terram namanasse Choniam. Auliano quod Oenotri Chonim oppidum Coloniā deduxerunt seque Chones ac civitatemcentem regionem Choniam appellauere. Namque Apollodorus, apud Strabonem Philoſtetem Choniam oppidum super Crimissam promontorium aut iuxta ipsum construxisse dicit. Nec quidem quicumque Graeci primū Colonias in Calabriam apportarunt, sed Arcades, qui omnes alios Graecos uirtute antecellunt. De quibus Polibius libro quarto ait. Gens Arcadian quādam omnis uirtutis formam habet, non solum propter felicitatem morum, & benignitatem naturae, summamque erga omnes hospitalitatem, uerum etiam. Ob pietatem atque obseruantiam in Deos cum confessione omnium a reliquis Graecis scelere, & crudelitate differunt, Cum igitur Dionysius Halicar. rerum graecarum diligentissimus & indagator & scriptor Oenotros primos e Graecia quingentis sexaginta septem annis antea Troianas in Auxoniam, id est Calabriam profectos fuisse, & aduenas aliunde illō aduentasse nulli exploratum sit, consequens haud dubium est, ante Oeno-

Oenotri aduentum ipsam indigenas hoc est Aſthenas & posteros Auxones dictos incoluisse, etsi rare. Nam Oenotrus eam magnā ex parte desertam, & illam, quae incolebatur, hominibus minime frequentatam inuenit. Antiochus quoque, ut ad institutum redeam, Strabone referente, locum circum Rhegium antiquitus ab Siculis habitatum simul & a Morganijs fuisse dicit, qui ab Oenotrijs eiekti in Trinacriam traxere. Item Dionysius Halicar. libro secundo, Siculos ea loca incoluisse refert, ubi nunc Roma est, qui inde exakti in inferiorem Italiam transire, & inde rursum eiekti transfere in Siciliam uisam. I. Lucidides etiam libro sexto inſit. Siculi ex Italia, ibi nanque habitare, fugientes Opicos in Siciliam traxerunt, & ut credibile est, & fama fertur, ratibus obseruato, cum uentus posuisset, feto, fortē & aliter transfekti. Et sanē adhuc extant in Italia Siculi, ipsaque regio ab Italo quodam Arcadam genere hoc nomen habente, sic est cognominata. Hi magno cum exercitu in Siciliam transeuntes uictis prelio Siculis, & in partes, quae meridiem Occasumque spectant, remissis, fecerunt, ut pro Sicilia Sicilia uocaretur, & eius optima quaeque loca incoluerunt, & nunc quoque mediteranea eius, atque ad aquilonem uergentia obtinent, amīs ex quo transferunt propē trecentis ante Graecorum in Italiam aduentum. Dionysius uero Halicar. libro primo ita scribit. Hellanicus Lesbios ait. Siculi reliquerunt Italiam, tribus atatibus ante rei Troi-

nas. Philistinus vero Syracusanus octoginta annis ante Troianum bellum. Et quidem credibilis est octoginta, aut centum annis, id est tribus atasibus ante finem Troia Siculos ex Calabria pulsos in Siciliam transmississe. Plinius libro tertio Calabriae habitatores describens ait. Post Lucanum agrum ager Bretilius incipit: nec ibi rara incolarum mutatio, tenuerunt eum Pelasgi, Oenotri, Itali, Morgetes, Siculi, Graecia maximi populi, ultimo Lucani a Sapphusibus orti duce Lucio. Et rursus, a locris Italiae frons incipit magna Graecia appellata in tres Sinus incedens Ausonii maris, quoniam Ausones tenuere primum, patet lxxxii. mil. pass. ut auctor est Varro, plerique lxxij. fecere. Strabo & Polibius plerisque in locis fretum, quod Siculum vocant, quod orientalem Calabria plagam abluit, Ausonium mare vocant. Vergilius Aeneid. libro tertio Helenum Aeneas ex Epiro in Italiam tendere cupienti loquentem inducens, atque eum docentem quanta ei peragranda sit regio antequam urbem tuto in loco condere queat, circumacta Sicilia Ausonium mare primum scribit, deinde Lucrinum & Avernum, Campa-
niae lacus: ait enim.

Ante & Trinacriae lentandus remus in unda.

Et Salis Ausonii lustrandum navibus aquor.

Inferique lacus aequae insula Circes.

Quam tutâ possis urbem componere terrâ.

Et rursus eandem Calabria regionem, quam Ausoniam appellatam fuisse, dixit Hesperiam quoque, & Oeno-

& Oenotriam, & exinde Italiam a rege scribit, inquit enim.

Est locus Hesperiam Graii cognomine dicunt.

Terra antiqua posces armis, atque ubere gleba.

Oenotri coluere iuri, nunc fama minores.

Italiam dixisse ducis de nomine gentem.

Marcus vero Varro rei rusticae libro secundo eam a bobus dictam putat. ait enim. Denique Italiam a vitulis, ut scribit Piso, Romanorum vero populum a pastoribus esse ortum quis non dicit? Et paulo post. Bos in pecunia maxima debet esse auctoritate, praesertim in Italia, quae a bobus nomen habere, sit existimata. Graecia enim antiqua, ut scribit Timaeus, tauros vocabat Italos, a quorum multitudine & pulchritudine & facta vitulorum Italia dixerunt. Alii scripserunt quod e Sicilia Hercules persecutus sit eum nobilem taurum, qui diceretur Italus, hic socius hominum in rustico opere, & Cereris munus. Proinde eam tantam regionem, quae nunc Calabria dicitur, primum Ausonium, & Hesperiam, & Oenotriam & Morgetiam & Italiam appellatam fuisse. Satis lucidè ostendimus, & eius partem quodam Chonam & Siciliam nominatam fuisse. Ceterum Antiochus & Dionysius Halicarn. & Arist. & Thucid. & noster Maro Italiam ab Italo rege dictam fuisse ferunt: Hellenicus vero, & Piso, & Varro a vitulis. Partem vero Calabriae quodam, quae ad orientem spectat, Iapygiam & Salentiam appellatam fuisse, ex his, quae mox subiectam

liquebit. Dionysius Halicar. ut ostendi, Orientalem priscam Italiam a verticibus Iapygis usque ad fretum Siciliense esse ait, quam a Metaponto & Lao amni initium habuisse in apertum protuli. Ouid. Meth. libro quint odecimo Iapygis arua post Sinum Tarentinum, quem ipse a Thurio Thurinum appellat, Scyllaceum uersus ponit, ait enim.

Præterit & Sybarim, Salentinumque Neatham,
Thurinosque Sinus, Melisenque, & Iapygis arua
Vixque pererratis quæ spectant littora terris.
Inuenit Aesarei fatalia fluminis ora.

Et rursum libro eodem.

Italiam tenuit, præterque lacina templa,
Nobilitata dea, Scyllæique littora fertur:
Liquit Iapygiam, leuisque Amphisia remis.
Saxa fugit.

Strabo quoque libro sexto, Iapygiam inter Scyllæum, & Lacinium promontorium locat: inquit enim, Post Scyllaceum Crotoniatarum fines sunt, & Iapygia terna promontoria, deinde Lacinium lunonis templum. Et rursus: Crotonem Iapiger incolunt. Item Polibii auctoritate, a Lacinio, inquit, ad ultima Iapygia spatium est lxxxvij mil. pas. cum dimidio, quod Tarentini Sinus os esse ferunt. Tarentini autem Sinus os in litore Coriolani est. De Salentina autem, Ouidius, ut supra ostendi, Neæbum flumen secundum Crotonem Salentinum appellat. Et Vergilius Aeneid. libro tertio, Helenum loquentem inducens Salenti-

lentinus campos ab Idomeneo Cretensi in magnâ Græciâ obfessos inter Locros & Peteliam Calabria urbes scribit ait quidem.

Has autem terras, Italique hanc littoris oram,
Proxima quæ nostri perfunditur æquoris æstu,
Effuge, cuncta malis habitantur membra graiis:
Hic & Narisq; posuerunt moenia Locri
Et Salentinos obsedit milite campos, Litus Idomeneus.

Hic illa ducis Mælibei parua Philoëta subin-
xa Petilia muro.

Item Probus in sextam æglogam Vergilij inquit, Varro in tertio rerum humanarum refert, gentis Salentina nomen tribus è locis fertur coaluisse e Cretâ, Illyrico, Italiâ. Idomeneus e Cretâ oppido lictio pulsus per seditionem bello Magnesium cum grandi manu ad regem Clinicum uenit ad Illyricum. Ab eo item acceptâ manu cum Locrensisbus plerisque profugis in mari coniunctis, amicitiaque per similem causam societatis Locros appellit, uacuatâ eo metu urbe, ibique consedit, aliquotque oppida & condidit, in quibz Vria & castrum Mimerna nobilissimum, in tres partes diuisâ copiam, in populos duodecim. Salentini dicti quid in solo amicitiam fecerint. Idipsum & Sextus Pompeius tradit, qui Salentinos in magnâ Græciâ ponit, ait enim. Salentinos a solo distos Cretas & Illyrios, qui cum Locrensisbus societatem fecerunt eius regionis Italia, quam magnam Græciam appellabant. Item

Linus ab urbe condita lib. decimo inquit. Cleonirius Lacedemonius Thurias urbem in Salentinis cepit. Quae urbs haud dubio in Calabria est. Et Sallustius referente Servio in tertium librum Aeneid. ait. Omnis Italia coacta in angustias scinditur in duo promontoria Brettium & Salentinum. Italia autem, ut omnes innuunt, & res ipsa loquitur, nusquam est angustior quam inter sinus Scyllaticum & Terinicum, cuius laetudo, ut relatum est, xx. mil. pas. est. Ut autem Italia angustior in hac duo promontoria scindatur, ea se invicem spectent est necessarium. Brettium autem promontorium Tyrrheno Pelago in Terinco sinu prominet, Subarum vocant accolae. Salentinum uero e regione Brettij promontorii, Ionio mari in Scyllatico sinu incumbit, Stalatum indiget appellat. Tot igitur nominibus appellata est Calabria regio. Calabriam appellauere Graeci a calon, quod bonam, pulchrum, & honestum significat, & brio id est emano & scaturio, quod bonis omnibus scaturiat. Magnam autem Graeciam appellauerant, aut, ut Iamblico placet, ob Pythagorae frequentes discipulos, qui, inquit eloquentissimi & doctissimi erant, obque magnum frequentisque eius gymnasium, aut, ut Eustathius in Dionysium Aphrum uult, ob in eam regionem frequentes Graecorum Colonias deducitas, ciuitatesque crebras & magnas ab eis conditas. Siquidem, ut praefati sumus, quamplures Graecorum proceres regionis fecunditate & felicitate allecti & ante & post Tro-

ianum

ianum excidium illis cōtenderunt. Atheniens autem lib. duodecimo, & Archilogus poeta apud eundem Calabriam Graeciam magnam dictam uolunt ob debitas & felicitatem uenerse regionis, & multitudinem hominum. Ob has ergo tres causas Calabria regio magna Graecia dicta est. Strabo quoque lib. sexto dum Calabria regionem describit, ait. Tantopere res Graeca amplificata fuerat, ut hanc magnam Graeciam appellarent. Et de Nechio fluuiio loquens, Troia euerſa, graecorum complures, nauibus a Troianis mulieribus combustis secundum Crotonem regionis bonitate inspeſta multas sedes fecisse, hac est, oppida condidisse scribit. Trognus item Pompeius libro xx. de Metapontinis loquens iust. Omnis illa pars Italiae maior Graecia appellatur. Item Plinius in Italiae descriptionis primordio fert. Ipsi de ea indicauere Graeci genus in gloriam suam effusissimum quotam partem ex ea appellando Graeciam magnam. Quotam inquit, non totam. Et Ouid. Fast. lib. quarto

Italia nam tellus Graecia maior erat.

Omnes quidem qui de magna Graecia locuti sunt, eam Italiae partem esse dixerunt, quae & Ausonia & Hesperia & Oenotria, & Italia sola primum dicta est, nunc Calabria uocatur. Verg. Aeneid. lib. tertio Helenum Aenea in Italiam tendere & graecas iras fugere inuentem introducens ait.

Has autem, terras Italique hanc littoris oram,

Effuge, cuncta malis habitantur mania grauis.

B 1 Inda

Inde Locros & Petelia commemorat. Quibus verbis Virg. insinuat eam tantum partem Italiae, qua id temporis Calabria est, a Graecis habitatam, alioquin non dixisset Aeneas Helennus, ~~in~~ Italiam, & gracas urbes fuge, si tota nunc Italia, ut quidam falso oppinantur, magna Graecia fuisset, praesertim etiam quod hanc oram Itali litoris ducens eam Italiae partem intelligit, ubi locri & petelia sunt. Iam vero etiamnum nonnulla oppida, pagique Graeci nominis sunt in Calabria, qui in quotidiario sermone Graecā & Latinā linguā utuntur, sacri dotes vero Graecā linguā ac ritum diuinā faciunt. Atque cuncta feri Calabriae praesca oppida, ac pagi ac propria loca graecis sunt appellata nominibus. Cicero etiam Tuse. libro quarto, inquit. Quis est enim, qui putet cum floreat in Italia Graecia potentissimis & maximis urbibus ea, qua magna Graecia dicta est, in hisque primum ipsius Pythagorae, de inde Pythagoreorum tantum nomen esset, nostrorum hominum ad eorum doctissimas voces aures clausas fuisse? Id idem passim, & praesertim libro tertio de Orat. scribit. Quibus in locis, & libro primo & quarto Tuse. scribit Pythagoram magnam ipsam Graeciam praeceptis omnibusque doctrinis artibusque expulisse, atque ita Pythagoreos doctos fuisse, ut nulli alij docti uiderentur. Qui non Calabros modo, sed reliquos etiam Italos, vel Romanos, ut Cicero tradit, atque etiam orientales Graecos instituit, ac disciplinis erudierunt. Quorum auctoritatem

Cicero

Cicero plurimum apud se ualere dicit. At enim in laelio. De immortalitate animae loquens. Plus apud me antiquorum auctoritas ualet uel nostrorum maiorum, qui mortuis tam religiosa iura tribuerunt, quod non fecissent profecto si nihil ad eos pertinere arbitrarentur, uel eorum, qui in hac terrā fuerant, magnamque Graeciam, quae nunc quidem deleta est, tunc florebat, institutis & praeceptis suis erudierunt. Quibus uerbis Cicero Calabros Philosophos immortalitatem animae tenuisse ostendit. Nam & Philosophi siani, & poetae, & legumatores, & rethores, & dialectici, & medici, aliarumque rerum scriptores complures euaserunt. Subinde procedente tempore Calabria pars quota, qua ad Oceanum & septentrionem uergit, dicta est, Brettia: ultimo, ut Pinius tradit, pars eius minima dicta est Lucania, circum Thuriis. Qui Lucani, ut quidam uolunt, Brettii postea dicti sunt. Nam Samnites Lucanos duce Lucio, quas barbaros Strabo vocat, eo Colonos deduxerunt. At enim Strabo ipse libro sexto; Cum autem res Samnitica eadem magnitudinis creuisset, ut Chones & Oenotros cicicissent, Lucanos eam in partem Colonis Samnites deduxerunt. Cūque Graeci utrumque simul litus ad fretum usque tenerent inter Graecos, & Barbaros diuturnum conflatum est bellum. Denique postea barbari hoc est Lucania a Graecis inde exalti sunt. Brettii autem admodum potentes extiterunt. Apulia & Lucania, quae trans Lami amnem est partes quas bello armisque sui iu-

ria

ris fecerunt, & Colonias aliquot ibi deduxerunt. Nam Syponus Apuliae civitas Brettiorum Colonia fuit, Lino lib. octavo prodente Tarentinos infestiarunt ita ut Tarentini Alexandrum Epiri regem accire cogerentur, ut sibi opem ferret, ut Linius libro octavo prodit, qui apud Pandosiam urbem, a Brettis trucidatus est. Brettii autem, ut Diodorus Siculus in Philippo auctor est, in ditionem suam redactis Arponio, Thurrijs, alijsque aliquot urbibus, sibi suam remp. instituerunt. Atque Q. servilio & M. Tullio Cons., cum milites Timoleontis ab eo uti desertores urbe pulsi dace Thrasio ex Sicilia in Italiam transissent, oppidum maritimum Brettiorum & occuparunt & diripuerunt. Qua iniuria Brettii conamoli, coactis magnis copijs contra eos profecti sunt, oppidoque, in quo erant, ut potiti omnes eos trucidarunt. Et Insilius libro vigesimo tertio, Sic ait. Agathocles Sicilia regi in Italiam transiit, Brettii primi hostes fuere, qui fortissimi & opulentissimi videbantur, Simul & ad iniurias vicinorum prompti: Nam multas civitates Graeci nominis Italia expulerunt. Auctores quoque suos Lucanos bello vicerunt, & pacem cum eis aquis legibus fecerunt. Namque Lucani isdem legibus liberos suos, quibus & Spartani instituere soliti erant. Ab initio pubertatis in Silvis inter pastores habebantur sine ministerio fertili, sine ueste, qua induerentur, vel cui incumberent, ut a primis annis duritie, parsimoniaeque sine ulla usui urbis affinescerent; Cibus his praeda venati-

ca, potus aut mellis, aut lactis, aut fontium liquor erat. Sic ad labores bellicos indurebantur. Horum igitur ex numero quinquaginta primo ex agris finitimarum pradari soliti, conflante deinde multitudine, & plures facti essent infestas regiones reddebant. Itaque fatigatus quereis factorum Dionysius Sicilia tyrannus sexcentos afros ad capefendos eos misit, quorum castellum proditum sibi per Brettiam mulierum expugnarunt: ibique civitatem concurrentibus ad opinionem novae urbis pastoribus statuerunt, Brettiosque se ex nomine mulieris vocaverunt. Primum illis cum lucanis originis suae auctoribus bellum fuit, qua victoria crecti cum pacem equo iure fecissent, etiam ceteros finitimos annis subegerunt. Tantasque opes breui assecuti ut perniciosi etiam regibus haberentur. Denique Alexander rex Epiri cum in auxilium Tarentinorum cum magno exercitu in Italiam venisset, cum omnibus copijs ab his delatus est. Quare ferocia eorum successu felicitatis incensa diu terribilis finitimus fuit. Ad postremum imploratus Agathocles spe ampliandi regni a Sicilia in Italiam traiecit. Principio aduentus opinionis eius concussi legatos ad eum societatem, amicitiamque petentes miserunt. Quos Agathocles, ad eam non invitatos, ne exercitum transire viderent in postevum statuta his die, consecratis nambis frustratus est: sed fraudis haud laetus, euentus fuit. Si quidem revertendi enim in Siciliam interdictis paucis diebus his morbi coegit. Dicta est autem Brettia longe ante

ante Dionysium tyrannum a Brettio rege sine a regina Brettia, ut Oenotria ab Oenotro, & Italia ab Italo, & Morgeria a Morgete, & Sicilia a Siculo duce. Nimirum Alexis Sybarita poeta comicus vetustissimus inter alias comedias, scripsit quam Brettiam appellavit. At itaque Iernandis eo in libro, quem de rebus Gelicis scripsit. Brettiorum regio nomen quondam a Brettia sortita regina. Itaque respublica Calabria Dionysium non socium habuerunt, sed aut tyrannum peremerunt aut hostem. Stephanus vero & Eustathius, Brettium nomen a Brentio deductum auferunt, ait enim ille in libro de urbibus. Brettium urbs Brettiorum tyrrenorum a Brentio filio Herculis, & Baletis, qua fuit Baleti, incolae Breti, & regio Brettia, & lingua. Aristophanes ait. Nigra grauis lingua Brettia est. Antiochus autem Italiam dicit appellare Brettiam, deinde Oenotriam. Hic vero in Dionysium Aphricum ait, Brettia a Brentio filio Herculis dicuntur, qui Brenti per n, vel Brettii per duplex t scribi debent. Iam vero omnes Graeci Auctores Brettios scribunt, & ipsi met Brettii in suis numismatibus Brettii, per duplex t inscribunt. Cudebant enim numos tum arcos tum argenteos variis signis, Graecis literis inscriptos inscriptione hac Brettii hoc est Brettiorum, nam utopiani licet Graeca lingua & fortasse etiam barbarâ, id est, Lucanâ uerbantur, quâ Lucania finitimi essent. Caterum de Brettis nomen origine hallucinatur Iustinus sine Trogus. Nam sub id tempus, quo Dionysius

regnabat, quatuor in Calabria resp. erant, Rhegina, Locrensis, Crotoniensis, & Thurina, quae totius Calabriae regionis dominabantur. Et Thurina eius quoque partis dominabatur, quae Lucanis ultra laum amnem contermina est. Proinde fieri nequaquam potest, ut l. pastores, quicumque hi fuerint Thuriotum, quorum potentia non modica erat, oppidum aliquod etiam consensibus accolis expugnaverint. Neque Thuri aduersus illos externo auxilio egebant, ut illos profligarent, neque, si egnissent, illud a tyranno, quo cum nullam inquam societatem habuerunt, implorassent. Quis iam Thuriotum oppugnare conatus est. Nam quod Diiodorus Siculus dicit Brettios Arponium & Thurnum infestasse, id non a l. pastoribus, sed a Brettis Calabriae populis ubi successu temporis potentes effecti sunt, fuisse dicendum. Sed neque etiam fortes & bellicosos uiros a mulierculis proditrice cognomen sumere credendum est. Nam proditoribus nulla amplius fides habetur, nullus honos. Signabant quandoque Brettii in denario ducem exercitus sui, siue praefectum regionis sine nomine galeatum, & in galea Gryphonem qui velocitatem significat, & a tergo uictoriam alatum & trophaum, duos clipeos, & malleum uulcani instrumentum, & amalthea cornu regionis ubertatem significans. Quandoque a tergo signabant Palladem cum hasta & clipeo, & iuxta nunc hyam, nunc lampadem, nunc uoluam. Aliquando effungebant Iouem, & ex postico nunc Martem

tem cum hasta & clipeo quasi pugnantem, & in clipeo fulgur, nunc aquilam fulgur pedibus habentem, & iuxta nunc Amaltheæ cornu, & supra stellam Martis nunc iuxta aquilam, incudem, & forcipes Vulcani instrumenta quibus fulgura Iovis fabricare fingitur, nunc hexangulum mutuo nexu coniunctum sex lineis constantem Pythagoræ Symbolum, quod sanitatem & animarum concordiam intuebatur. Quandoque effigebant Milonem Crotoniatam iuvenem Leonis tergum in capite habentem, item clavam quasi alterum Herculem, & ex aduerso Palladem post se respicientem quasi præterita contemplantem cum hasta & clipeo, item fulgur. Interim sculpebant Iovem altera manu fulgur quasi in terras iacentem, altera sceptrum habentem, item stellam & amaltheæ cornu, & ex aduerso Victoriæ. Nonnunquam inprimebant Apollinem, & ex postico bigam cum auriga & fulgur. Interdum signabant Neptunum tenentem tridentem pede tauri capiti appposito, item cancerum, & ex altera facie pietatem siue Iunonem, & pyraustam, qua vigilantiam notat, nam opes, quas Iuno suggerere dicitur, siue vigilantia haberi non possunt. Aliquando effigebant Martem amiculum in capite habentem, & manu hastam & spolia, & ex postico caput uictoriæ alatæ. Signabant quandoque Minervam, cassidem canceri instar, in capite habentem, & ex postico cancerum & bonis caput. Item sculpebant Iovem in biga, fulgur in terras iacien-

ientem. Et ex postico uictoriæ. Licet ætæ huius quidam scioli, ac peruersi & in scriptis suis & in veterum auctorum libris de industriâ pro Breittio nomine Brutium consilij loco falsò, ac temerè scribant, & immutent, quasi Brutiorum, Rusticorum, Porcorum, & Bestiarum nobilissimæ Romanorum familie à brutis, rusticis, porcis, & bestialibus moribus distet. Non enim cognomen a uita re deductum posterorum moribus animisque obest: neque parentum uitia in posteros perpetim manant, ut is accidit, qui sub eadem cæli gravitate naturali, & ingento quodam vitio nascuntur. Qui huiusmodi mendacissimi & maledicentissimi homines Calabros, quæ morum probitate, animarum magnitudine, & corporum robore polleat, regionis felicitate uident, iudicio florent, & ingenio præstant, litore quodam & rursus atque incitatissimo odio prosequentes genuino dente mordent, in ipsosque sua, ac suorum ciuium probra irrogant. Ansam quoque ipsos conuictis impetèdi ex C. Ulte. xxi. libro decimo ab ipsis Brutis depranato sumentes. In quo legant Breittios, quos ipsi Brutios peruersè scribunt, primos totius Italiæ populorum post aliquot aduersas Romanorum elades ab Annibale acceptas ad ipsam delinisse: & ob id denique, pulsque Italia, Annibale Breittios ignominie causâ non milites scripsisse, nec pro focis habuisse: sed magistratibus in provincias euntibus parere, & præministrare seruatorum uice iussu, magistratibusque secutos, & quos erant iussi, uni-

V. Baron.
Ep. Anad.
H. 201.
C. 11. 12.
De F. 13.
A. 1. 1. 1.
H. 1. 1. 1.

xisse aut verberasse. Quem Gellij locū a malignis ipsis, ut dixi, ac pravis deprauatum, & pro Boijs, et Boianis, siue Baianis, Campanisq. immutatum esse ex his, quā mox promam liquidō patebit. Quandoquidem si hāc ignominia merito iis iurenda sunt, qui primi a Romanis ad Annibalem descenderunt, porro extraspadanis boijs, & cispadanis, campanis, iniusta est. Si quidem, ut rem altius repetam, Annibal non ex Sicilia ut Brettij primi ei occurrerent, sed per Alpes Cocceias, in Italiam iter fecit. Cui primi ex cisalpinis in Italiam aduentantj Boij, qui inter Padum & Trebiam amnes sunt, occurrerunt. Qui multis Romanorum millibus ab ipsis casis, Itatorum primi ad Annibalem descenderunt. Qui longe ante Annibalis in Italiam aduentum infensi erant Romani. In quos ingenti odio flagrantēs transalpinos Gallos contra ipsos acciuerunt, ut apud Polibium libro secūdo scriptum legimus. Qui sic ait. Boij & insubres transalpes, legatione missa Congolitanon, atque Anerpestem Gallorum reges, itemque alios eius provinciae circa Rhodanum populos hortantur, ut coactō exercitu in Italiam contra Romanos transeant. Id arbitror cum fuisse, cum Romani, audito Gallico tumultu decem mil. ped. & lxxx. mil. equitum absque ullis externis auxilijs, & absque transpadanis armaverunt. Quibus non modico adiumento eo in bello fuit Ibicum Poeta, idemque Muscicus patria Rheginus. Inde antequam Annibal Pyreneos montes transisset, ait in eo Plutarchus, Boij legatis

gatis Romanorum per fraudem captis, Manlio pratore magnā clade affecto, sollicitatis insubribus ad portum defecerunt. Quem fluctuantem animo in Italiam transire, an aduersus Cornelium Considem Massidie commorantem exercitum ducere, legati Boiorum in eam partem traxerunt, ut omnibus rebus postpositis in Italiam concederet. Et rursus: Satis constiat, magnā multitudinem Ligurum & Gallorum ad Annibalem confluisse, qui non minori odio in Romanos, quam panni, ardebant. Atque, ait Livius belli Punici libro primo, sollicitatis insubribus defecerunt, ob ueteres in populum Romanum iras: & quod Placentiam & Cremonam colonias in agrum Gallicum deduxissent. It, ait idem libro tertio, exercitū Romano deletō, poculum ex calua L. Posthumii consulis fecerunt. Quinctiam Romanorum proditores fuerunt, nam, ait idem Bel. Pun. libro primo, ex castris Romanorum, quae Placentia erat, Galli auxiliares ad duo milia peditum, & ducenti equites, uigilibus ad portas trucidatis, ad Annibalem transfugerunt, quos panni benigne alloquutus, & spe ingentium donorum accensos in ciuitatem quenque suam ad sollicitandos popularium animos dimisit. Quare Boij ipsi pulso Italia Annibale a L. Valerio consule fusi sunt, ac grauitē a Romanis multati fuere, nam Lorarij ac Licetoris carnificisque officijs attributi sunt. Vnde etiamnum ab omnibus Italis, vulgari vocabulo carnifices Boij nuncupantur, & Boia uincula, & torquis damnatorum.

Inde Boja

32

rum. Clastidium uicinis, quo magnum sibi inuenti numerum congefserant Romani, a P. Brundisino praefecto presidij, unius aurei quadringentis acceptis, Annibali traditur, ut idem Livius, & Polibius libro tertio tradunt. Per id autem tempus, quo Annibal Italia centia erat, Carthaginienses uiginti quatuordecim naues, atque inde trigintaquinque quinquaginta ad maritimam Italiae oram uaslandam miserunt, ut idem Livius libro primo bel. Pun. indicat. Qui ait, Amilcar Carthaginiensis classis praefectus uaslati Locrorum et Brettiorum agris, cum omni classe in Panormitanum agrum reuertitur, id ipsum scribit Polibius libro primo. Vibonenses autem, ait Livius, Libeat us agri depopulationem, orbis qui terrorem pati, quoniam a Romanorum fide discedere uoluerunt. Sciat usque postea hoc percipio Sexto Pompeio legato cum uiginti quinque longis nauibz Vibonensem Agrum, maritimam qui oram Italiae tuendam attribuit. Et libro quarto Graecas urbes in Romanorum societate manentes Hannonem tentasse, Locrensesque, inter alios, sua sponte urbem omnibus necessariis rebus, quo paucis pertinacius, resisterent, instruxisse scribit. Non enim Carthaginienses Locrorum, Brettiorum, Vibonensiumque agros, ac demum utrumque Calabriae maritimam oram omnem uaslassent, depopulatiq. fuissent, si hi populi ad paucos descisissent societatemque cum illis inissent, utque ex transpadanis Italiae Boij primi omnis Italorum & cum ipsis Isubres et Ligures a Romanis ad Anniba-

lem defecere, societatemque cum eo mittere, non Brettiorum, Calabri. Qui, ut dixi, simulatq. Carthaginienses in Calabriae oris sese ostendere urbes necessarius rebus mimierunt, atque iuxta cum alijs fides secus & amicis Romanorum in fide perflittere, damnaque plurima perpeffi sunt. Ex cispadanis autem Italiae praui ad Annibalem descivere Campani. Qui etiam ignem in urbe circa forum domibz iniecerunt eo animo ut totam urbem incederent. De quibus Q. Fabius, qui Campanos manibus inclusos tenebat, uide in apud Livium bel. Pun. libro sexto. Leunius Cuspidem alioquens dixit. Sibi primum similitudinem cum Campanis negare uoluisse: publicas omniat & hostiles effugare & futas, quod eo animo in Populans Romanum esse sciret. Nullam enim in terris gentem esse, uulturn infestiorum populam nouam Romano: ideo se manibus inclusos tenere eos: quia siqui euasissent aliquid, uelut feras bestias per agros uagari, & laniare, & trucidare quodcumque obuium detur, alio ad Annibalem transfugisse, alios ad Romanos incedendam profectos. Inuenturum in seminato foro Confidentia sceleris campanorum. Vesta adem petitam & aeternis ignes, & conditum in penetrabile fatale piagnus Imperij Romani, se minime censere tutum offecampans, potestatem intrandi Romana mania fieri. Tam uero Vibius campanus homo apud Livium libro eodem suos alloquens fassus est Campanos Annibalem ad oppinandos Romanos uocasse, ipsamque ad oppugnandum

dam Romanis misisse, in defectione praesidium Romanum, quod poterat emitte, per cruciationem ad concumeliam necasse, aliaque multa, quae adversus Romanos egerint, recenset. Et belli Mac. libro primo L. Ruffus legatus de Campanorum ignominia hinc in modum verba fecit. Capua quidem sepulchrum & monumentum Campano populo data, extorri, elato, & erecto populo superest urbs trunca, sine senatu, sine plebe, sine magistratibus prodigium relicta crudelius habitanda, quam si deleta foret. Et paulo post Campanorum ingratitudem exprobrans, eosque ex cispadana Italia primos a Romanis ad Annibalem defecisse ostendens inquit. An Campanorum pene, de qua neque ipsi quidem queri possunt, nos perneceat? Et homines, cum pro his bellum adversus Samnites per annos prope septuaginta cum magnis nostris cladibus gessissemus, ipsos sedere primum, deinde connubio, atque inde cognationibus, postremo civitate coniunxissemus tempore nostro adverso primi omnium Italiae populorum, praesidio nostro fide interfectio ad Annibalem defecerunt, deinde indignati se obsideri a nobis Annibalem ad oppugnandam Romanam miserunt. Horum si neque urbs ipsa, neque homo quisquam superesset, quid idcirco, quam pro merito ipsorum statutum, indignari posset? Plures sibi met ipsi conscientia scelerum mortem consciverunt, quam a nobis supplicio affecti sunt. Caeteris ita oppidum, ita agros ademinimus, ut agrum locumque ad habitandum daremus. Urbem innoxiam

flare

flare incolunt pateremur, ut qui hodie videat eam nullum oppugnata captaeque ibi urbis vestigium inueniat. Et rursus de Campanorum natura. Et enim Campana gens serotia atque superba suapte ingenio est. Et belli Pun. libro tertio. Campani cum postularent Senatum Romanum, ut alter Consul Campanus fieret, summi indignatione a curia sunt, atque per liorem ex urbeeducti, extra fines Romanos manere iussi sunt. Cuius rei meminit etiam Cicero in prima oratione de lege agraria contra Rullum, ubi, praeter caetera, inquit. Maiores nostri Capua magistratus, Senatum, consilium commune, omnia denique insignia resp. Sustulerunt, neque aliud quicquam nisi manere nomen Capuae reliquerunt. Et in oratione secunda. Itaque illam Campanam arrogantiam, atque intolerandam ferociam ratione & consilio maiores nostri ad meritissimum & desiderissimum ocium perduxerunt. Et novus urbis omnibus excelsis urbem ipsam solutam ac debilitatam reliquerunt. Et rursus. Coloni Capuae in domicilio superbia, atque in sedibus luxuria collocati sunt. Item Linius libro sexto de Campanorum poena & ignominia ait. Senatores Campani catenati, in custodia missi, inde ad palum deligati, virgis cissi, & securi percussi sunt, multi neminati, multi per Latinas turbes in custodiam missi, varijs supplicijs interfecti sunt. Et plus in Annibalem. Campani ita tempore se sumiserunt poeno, ut quasi libertatis obliti non socium in urbem, sed dominum accepisse viderentur. Fuere quoque Campani in-

fidi Romanis et eorum sociis, nam cum Romani ipsi Pyrrhi bello legionem Campanae gentis praesidium Rhegium sibi amicam & sociam urbem misissent, Campani ipsi scelerati & nefarii Rhegium & Carthaginiam, atque alias Calabriae urbes Romanis socias diripere, sed debitas luere poenas. Proinde liquet sane ex transpadanis Boios & cum eis insubres & ligures, ex cispadanis vero Campanos primos omnium Italarum a Romanis ad Annibalem descivisse. & magnis paenis & contumeliis a Romanis affectos fuisse, non Brettios. Post autem Cannensem cladem Campani, Lucani, Hirpini Samnites, Appuli, Cispalini omnes Galli, alique multi Italici populi non ab Annibale infecti, sed odio in Romanos moti ab ipsis ad poenos disceperunt, ut in Livio bel. Pun. libro secundo, & in Plutarcho in Annibale scriptum est. Ut vero ex Campania, ait Livius bel. Pun. libro quarto, in Brettios reditum est, Hanno Graecas urbes in societate manentes Romana tentavit, Rhegium obsedit, sed aliquot dies nequequam absumpsit. Peteliam validum propugnaculum post longam, undecima inquam mensium, obsidionem recepit. Locrenses urbem omnibus necessariis rebus, quo pertinacius paenis resistere non minime statuerunt, sed magna civium multitudine in agris ab Carthaginiensibus intercepta, ipsos in urbem accipere coacti sunt, praesidio tamen Romano clam in portum incolunt deducto, & in naves imposito, ut Rhegium deueheretur. Crotoni oppugnata est. Petelia recepta paenus ad consen-

nam

tiam copias traducit, quam intra paucos dies in dedicationem recepit. Nam cum illi populi tam potentem & essentem hostem domi haberent, viderentque Peteliam validum propugnaculum illius potentiae obfistere non potuisse sed ut expugnatam fuisse, & Romanos petelinis opem ferre non potuisse, noluerunt extrema experiri ac perpeti. Praesertim quod eam copiam a senatu petelinis, ut quod uellent, agerant, factam sibi quoque tacite factam intelligerent. Respondit enim Senatus Petelinorum legatis nil tam longis sociis in se praesidij esse, atque sibi metipsis in punctis fortuna Consul injit. Tamen vero Livius bel. Pun. libro sexto ait. Annib. a Roma eiectus in Brettios proficiscens repente no aduentu illas populos incertos oppressit. Et Plutarchus in Annib. inf. Annib. Asdrubalis, fratris mortem audita se in Brettios recepit, ubi exarsit inibus magis, quam in istis praeliis bellum gerebat. Et rursus idem, & Eutropius libro tertio, Peteliam, & Consentiam, & Pandosiam, aliasque in Brettiijs urbes ab Annibale expugnatas, non ulro illi datas scribunt. Thuri autem, Romanis fadere & societate coniuncti erant, ad Annibalem defeceant moti ira in Romanos propter obsides nuper interfectos, ut Livius bel. Pun. libro quinto prodit. Et libro nono. Latrocinis magis quam in isto bello in Brettiijs habebantur res avaris, Brettiijs, & Romanis militibus. Q. Fulvius Flaccus Crotonae Iunonis templum detegit. Plenumque Locris Proserpinae delubrum spoliavit, & Locrenses utrin-

C 5 que

que sexus, & omnes ætatis infandis contumelijs iniuste affecti. Nam quid Linus Peteliam Brettiorum urbem scribat, eamque a Pœnis & a Brettijs ob sepe data ab se consilia oppugnatam dicit, miror, cum Petelia Græca urbs a Philoſtete condita sit: Sed hi Brettij, qui pœnis aduerti non aduersus Romanos dimicauisse, sed Calabria regionis Græcas urbes instansse dicuntur, qui, idest ex qua urbe fuerint, comperiri non est. Opinandum est ipsos agreſtes & tumultuarios, & exules latrocinij additos fuisse. Quamquam negare non auxim Brettios quosdam stipendiarios Annibalis fuisse. Thurini autem haud diu in Annibalis fide permanserunt, sed & ipsi & Consentini ultro ad Romanos redierunt, rediissentque & alij multi, ni Romani ducis temeritas obſtitisset. At enim Linus Bel. Pœn. libro quinto. Ex duodecim populis Brettiorum, qui priore anno ad pœnos deſeruierant, Consentini & Thurini in fidem populi Romani redierunt & plures rediissent, ni L. Pomponius Vientanus præſectus sociorum prosperis aliquot populationibus in agro Brettio inſti ductis speciem natius tumultuario exercitus coactis cum Annone conſiſſiſſet, magna ibi vis hominum, sed in condita turba agreſtium sociorumque caesa, aut capta est, minimumque iactura fuit quod præſectus inter cæteros est captus, & tum temeraria pugna & antepublicamus omnibus malis artibus & reipublica & ſocietatibus inſidus damnosusque. Et libro ſept. ad Q. Fulvium Conſulem Hirſini & Ly-

cani

canti & Volſcentes traditis præſidijs Annibalis, quæ in urbibus habebant, dederunt ſeſe clementerque a Conſule cum uerborum tantum caſtigatone ob errorem præteritum recepti ſunt. Et Brettij ſimili ſpectu uenta facta eſt, cum ab ijs Vibius & Paſtus fratres longenobiſſimi gentis eius, eandem, quæ data Lucanis erat, conditionem deditiſſionis petentes ueniſſent. Et libro nono. Deſecta Petelia a P. Sempronio Conſule Conſentia & Pandofia, & ignobiles aliæ ciuitates uoluntate ad Conſulem in deditiſſionem uenerunt. Et libro decimo. Conſentia, Viſſigium, Vergæ, Beſidie, Hetricalum, Syphœum, Argentanum, Dapetia, multique alij populi ad Cn. Scnllium Conſulem redierunt, qui cum Annibale in agro Cratonenſi acie conſiſſet, nihil ultra rei in Italia ab Annibale geſtum. Et rursus. Annibal inutili militum turba præſidij ſpecie in oppide Brettij agri, quæ pauca magis metu, quàm fide continebantur, diſmiſſa, quod roboris in exercitu erat, in Africam tranſuevit, multis Italiæ generis, qui in Africam ſecuturos abnuentes conceſſerant in Iunonis Lacinæ delubrum, inuolatum ad eam diem, in templo ipſo ſed interfecit. Et Eutropius libro tertio ait. Q. Cecilio & L. Valerio conſ. omnes ciuitates, quæ in Brettijs ab Annibale tenebantur, anno quarto ante Annibalis reſceſſum Romanis ſe tradiderunt anno xij. poſtquam in Italiam uenerat, abiit autem ex Italia anno xvij. Itaque perſpicuum quidem eſt Brettios populos repentinu aduentu ab Annibale op-

le oppressos fuisse, quosdam Romanâ ope destitutos, aut ut captos, aut necessitate ad pœnos descivisse, eorum quosdam ~~liberâ~~ defecionis anno ad Romanos rediisse, quosdam, necedirent, timore Romanî duces præpeditos, tandem eorum multos voluntate ad Q. Falcium consulem, P. Lucos alios metu prius ab Annibale desertos ad Cn. Servilium consulem, existentes adhuc in Italiâ Annibale, anno quarto, antequam Italia excessisset, voluntate ad Romanos rediisse, ac si quid à Brettis quibusdam erratum fuit a consule eis ignotum fuisse. Qui nunquam postea a Romanis deseriuerant, quemadmodum Italorum plerique fecerunt, qui non modo existente in Italiâ Annibale, sed longe citra post ipsius eiecctum rebellabant, ut Ligures, quos Maro libro xi. nanos, & elatos, & superbos, & lubricos, id est inconstantes, & fallaces vocat, & L. Acilius Paulus consi. apud Liu. Bel. Mac. libro x. latrones appellat, qui fraude pace petita induciis datis peripsum induciarum tempus contra ias gentium ad castra Romana oppugnanda ierunt. Et Cicero in Orat. contra C. C. Ligures duos vocat & agrestes, Cato fallaces, qui sæpe rebellant. Item Boj Barorum gentem universam, ait Entropius lib. quarto que, ciello Italiâ Annibale, duce Amilcare Cremona & Placentiam vastaverunt, Marcellus & Furius consi. igni ferroque vastantes propemodum usque ad nihilum deducuerunt. Alique Cispini Galli, item Picentes, Lucani, Samnites, Vestini, Marsti, Pel-

gri,

gni. Marucini, Umbri, ut Linius Bel. Mac. lib. lxvii. & lxviii. passim & Alpius Bel. Civilium lib. primo scribunt, unde sociale bellum est exortum. Samnites per centum annos cum Romanis consisterent, ut in Liu. Bel. Pun. libro tertio scribitur. De Samnitum autem perfidia & ignominia Strabo libro quinto iuste. Samnites in perfidia adversus Romanos soli consistentes a Sylla aliisque Romanos ducibus deleti sunt. Qui vero arma proiecerunt ad nullia tria, vel, ut alii, quatuor in campo martio ad studia coacti ingulati sunt. Et Linius, referente storo in p. tome libro lxxviii. Samnites soli Italicorum populorum arma non deposuerunt, eorum omnia milia deditorum in via publica Sylla trucidavit. Et Augustinus libro quinto de Civitate Dei. tam pacata Italia, multisque alijs nationibus Romano imperio subiugatis, deletaque Caribagine, Picentes, Marsti, & Paligni post durissimam sub Romano imperio servitutem, in libertatem caput erigere tentaverunt, in quo bello Romanis sapissime militis, ubiduo, consides, & alii nobilissimi senatores perierunt. Quintus ei annus finem dedit. Multi exter nos hostes adversus Romanos concitaverunt, ut Boj Gallos transalpinos & inde Annibalem, ut ostendi. Etrusci, ait Linius ab urbe condita libro quinto, a quibus Romanum bellum gallicum in se auerterant, cum viderent Gallos in agrum Romanum incursiones facere, et peros praesidium & spem ultimam Romani nominis oppugnare volentes, ingrati Romanos irdebant, eisque Ro-

manâ

mana clades Ludibrio erant, adluere potuit. Rursus aut idem libro decimo, induciarū tempore bellū parant ac societatem cum Gallis hostibus ineunt, & aduersus Romanos pugnauerunt. Tarentini ait Strabo, Cleonimian Lacedemonium aduersus Romanos acciuerē. Item & Tarentini ipsi, & campani, & appuli, & Samnites, & Lucani, & Mesapij Pyrrhū ex Græcia aduersus Romanos accersuerunt. Quare plerisque Italie populis ob uoluntariam defectionem, infidelitatem, & perfidiam in Romanos ignominia nota iniusta est. Nam ut pecudes ad palum ligati, sub hasta & Corona ut mancipia uenditi, iugulati ut pecora, sub iugum ut boues missi fuere, ut in Liuiο scriptum legimus. Samnites enim nudi sub iugum missi, & eorum multi iugulati. Tusci & Tarentini uenundati. Volsci sub iugum missi, sic & equicoli, ut Val. Max. lib. secundo auctor est, Istri sub corona uenditi, & eorū quinque millia Dcxxxij. auctores belli uirgis caesi, & securi percussi sunt. Ligures securi percussi, & eis posthumus arma ademit. Campani catenati ut amentes, ad palū ligati ut pecudes, Virgis caesi & uenundati ut mancipia, securi percussi ut pecora, extra solum Romanū ut impertum pulsi, agris priuati ut rebelles & obstinati, atque infidi. Rursus campani omnes, Attellani, Calatini, & Sabatini Romano & Latino nomine priuati sunt. Nihil quidem tale de Brettis reliquisque Calabriae ab aliquo prisco auctore scribitur. Ita ne merebant Rhegini Cauloniatē, Locrenses, ceterique illius ora

ora populi, qui Pyrrhi bello ob preclaram in Romanos fidem tot mala & a Pyrrho ipso, & a scelerata campana legione perpeffi sunt? Et Mamertini Brettiorū, qui soli per se absque Romano duce aut milite Pyrrho ex Sicilia per mamertinum agrum Tarentum eunti opem Tarentinis aduersus Romanos ferenti cum decem millibus amatorum obuiam sati cum ipso confluerunt? Et Terinei, quorum urbs ab Annibale solo aequata est? Rursus Rhegini & Petelini, qui ad ultimum infide Romana permanentes mala plurima a pennis pertulere? Et Locrenses, Vibonitenses, Brettij, ac decimum utriusque Calabriae ora populi omnes existente apud Placentiam, Annibali multa ingentia passi sunt & soli sua sponte urbes munuerunt, ut pennis ipsis oblustarentur? Rursus Rhegini quorum unus Ibius ingenio & artificificio suo magno adiumentum Romanis in gallico conflictu fuit? Crotoniatē, quorum urbs post longam obsidionem ui expugnata fuit & Pyrrhi bello ingentem calamitatem perpeffa est? licet Liuius Brettios & aliquot græcas urbes post Cannensem cladem cum aliis Italiæ populis ad Annibalem descivisse scribat, Tharini: qui semel a Romanis data causa defeccerunt, ipsi & alij ante annum uoluntate ad eos redierunt, qui & omnium primi Romanos statua & aurea corona donarunt, ex qua urbe Octavianus Augustus oriundus fuit? Merebant inquam hi & alij Calabriae, qui improuiso aduentu ad Annibalem oppressi, non fide, sed metu ab eo detinebantur, qui sponte uel exi-

flente in Italia Annibale, ad Romanos redire, & si-
quid erroris patrauerunt in partem uenio, atque
Lucani Hirpinis, & Volscenses a consule recepti sunt,
ut lorarii & listores essent? Quos Romani & socios &
cines suos esse uoluerunt. Siquidem Linius ab urbe con-
dita libro nono inter alios Italiae populos, quos Ale-
xander magnus si in Italiam Romanis bellum illaturus
uenuisset, aut socios Italidos Romanis, aut bello fractos
inuenisset, Thurinos, omnemque Graecorum inferi ma-
ris oram scribit. Cumque nullibi scriptum legatur Thu-
rios graecamque Calabria oram ad eam diem bellum
cum Romanis gessisse, restat, ut Thurini & alij illius re-
gionis populi ualidi socij tam Romanis dicantur. Et li-
bro quarto Bel. Pun. Annonem, ut ostendi, Graecas ur-
bes in Romanorum societate manentes tentasse scribit.
Et libro quinto L. Pomponium remeritate insinuat,
quod in agro Brettio socij infidus damnosusque fuerit.
Et libro sexto D. Quintius a socijs, Rheginisque debi-
tas exegit naues, & circa Crotonem, Sybarimque sup-
plerat remigio naues. Postea uero quam Brettij Cala-
brique reliqui omnes ad Romanos, anno scilicet quar-
to, ut ostendi, ante Annibalis ex Italia recessum, re-
dierunt, Romani ipsos pro socijs, ut antea habuerunt,
& milites scripserunt. Lulius enim Bel. Pun. libro
nono scribit legatis Locrensium in senatu de Pleminio
querentibus quod phama spoliasset, responsum fuisse,
senatum populumque Romanum eos uiros bonos, so-
ciosque, & amicos appellari uelle, & libro xlii. ab

urbe condita. Q. Fuluius Flaccus, qui Crotona In-
nonis templum detegit, in Senatu increpitus est, quod
sociorum templum detegisset. Et rursus libro eodem Lu-
cretius insus ab socijs ex fœdere acceptis nauibus, ad
Cephaloniam classi occurrere ab Rheginj triremi-
na, a Locrensibus duabus, ab Vritibus quatuor.
Et bellum hoc libro quinto. Stipendium nauesque
Romanos ab Rheginis ex fœdere accepisse scribit.
Et libro sexto G. Linius praefectus Romanæ classis ab
Rheginis, Locrisque & eiusdem iuris socijs debitas exe-
git naues. Caesar bel. Cin. libro primo. Cato naues no-
uas ciuitatibus imperabat in Lucanis, Brettisque per
legatos suos. Thurini, ut dixi, Romanis fœdere & so-
cietate coniuncti erant, & omnium primi Romanos
statui & aurea corona donarunt. Cumque saepe tota
Italia militum delectus habitus sit Senatus consulto,
& interim rep. in extremo periculo posita sublati na-
cationibus, ut Appianus & Linius, & Cicero, &
Caesar uideant scribunt, quis neget huiusmodi delectum
in Calabria, quæ non modica Italiae pars est, & ubi
gens admodum fortis & ad bellicos labores apta ui-
get, fuisse habitum? Tam nero Linius libro xxiiij. ait
consules delectum habere insinuerunt, & ad nauis scri-
bundas in Brettios legiones, & in ceterorum (ita enim
iussi a Senatu erant) exercituum supplementum. Ergo
ne ex omnibus Italis soli Calabri Brettique bellicosi
homines ac robore praestantes a Romana militia repel-
lendi

lendi erant? Quibus igitur ex Italis magis quam Calabris bellicis in rebus fidendum erat? Apulis fortasse, quos Silius fallaces armis appellat, Lucanis & Messapijs, quoniam cum Campanis & Samnitibus Pyrrhum regem ab usque Epyro in Italiam contra Romanos acciuerunt? An Campanis infidis & Romano nomini infestissimis, qui ex cisthadenis primi ad Annibalem deficientes ipsum ad opprimendos Romanos nocuere, & ad oppugnandam Romam misere, eamque incendere tentauerunt? Quos Romam ingredi consul minime tutum censebat, et ideo eos manibus inclusos tenebat? An Samnitibus, qui vel longe post pulso Italia Annibale in perfidia manentes diu bellum aduersus Romanos gessere? An tuscis perpetuis Romano nomini hostibus, qui, prater cetera, induciarum tempore bellum Romanis parauerunt & sedus cum Gallis inierunt? Et quos Tarcon eorum Rex apud Virg. lib. xi. impudentes quod nunquam doleant, hoc est nunquam se sceleris poeniteat, item timidos, inertes, ignavosque, & timbelles vocat, quod magnam ipsorum turmam Camilla Volscorum Regina parua manu, paruoque negotio profligauit & inettia ac luxurie, ac gula addictos his verbis obiurgat, imo uero Virg. ipse sub Tarconis persona eorum uitam describit.

Quis metus o nunquam dolituri, o semper inertes Tyrreni, que tanta animi ignauia uenit?

Femina pallantes agit, atque hac agmina uertit? Quo ferrum, quidue huius generis tellus irrita dextris?

At

At non in uenerem segnes, nocturnaue bella,
Aut ubi curua choros indixit tibia bachi,
Expectare dapes, & plena popula mensa.

Hic amor, hoc studium, dum sacra secundus aruspex.
Nunciet, ac Lucas uocet hostia pinguis in alias.

An Liguribus, qui & ipsi, ut dixi, uel induciarum tempore castra Romana oppugnarunt? Quos consul latrones, & Cato in Orig. fallaces uocant. Et Virg. lib. xi. eos uanos, elatos, superbos, fallaces, & Lubricos, id est inconstantes his uerbis appellat.

Vane Ligur frustra ammis elate superbis
Nequaquam patrias tentasti lubricis artes
Nec frans te incolumem fallaci perferet Anno.

An Cusulpinis Gallis, Boijs praesertim, qui cum insubribus transalpinos Gallos, & inde primi ad Annibalem deficientes ipsam in Italiam aduersus Romanos accersere? quorum corpora ut in Liuiο legitur, magna magis, quam firma esse, item emollida ac fluida & intolerantissima, humori & frigori assueta, tum aestu & angore uexata quorum praelia, prater prima, minus quam feminarum esse experientia depraehensum erat. Quos tandem Romani Italia eiecerunt.

Quinetiam Romani multas Colonias in Calabria deduxere, quot in nulla alia Italia regione deduxa sunt, ut Tempsam, Hiponium, Crotonem, Rhegium, Scylaceum, Peteliam, Cosam, aliasque in agro Thurino & Brettio. Item Rhegium & Thuriarum municipia subre populi Rom. aliaeque urbes ut Cicero in oratione

D 2 pro

pro Planco insinuat, ubi sic ait. Iter a Vibone Brundisium terra petere contendit, cum omnia illa municipia que sunt a Vibone Brundisium, in fide mea indices essent, tunc iter tutum multis militibus magno cum suo metum mihi praestiterunt. Fuit siquidem Cicero totius Calabriae patronus, ut ipse hic innuit. Et lib. secundo de leg. Locrenses clientes suos vocat. Fuit enim apud Romanos mos, ut socij P. R. in clientelam sese darent Romanis proceribus, qui eos sibi adoptabant non solum Publice, sed etiam privatim. Municipales autem honoribus & magistratibus populi Romani fungebantur, & suis moribus & legibus utebantur. De quibus & de Colonij plura Gellius libro sexto. Calabria etiam oppida Romanis societate coniuncta, ciuitate Romana donata sunt, sicut & alia Italia oppida societate Romanis coniuncta, ut Cicero in oratione pro L. Cornelio Balbo scribit. Qui ait. Lege Iulia ciuitas Romana est socijs & Latinis data. Et Plinius libro xxxvi. de Praxitele loquens inquit. Hic in Graecia Italia ora natus & ciuitate Romana donatus cum ijs oppidis. Donati autem ciuitate cives Romani erant, & ciuium iura habebant. Unde L. postumius Tempstanus Romae praetor fuit, et Q. Manilius Thurius adilis plebis et inde praetor. Honeftauerunt quoque ac decorarunt Romani Calabriae ingentium sumptuum edificijs, nam praeter cetera Hipponi pro statua araque Proserpinae reficienda Dec. lxx. M. xc. HS. hoc ostendunt inscriptiones. ~~Quaeque sunt cetera, quaeque sunt cetera, quaeque sunt cetera~~ expensum dedit.

dere. Proinde satis abunde ostensum est non Brettios reliquosque Calabros primos ad Annibalem descivisse, sed Boios & Campanos. Brettias vero Graecasque Calabriae urbes infide & societate Romana manentes ex improviso ab Annibale oppressas, ut ac metuentas, breui ultro longe ante quam Annibal ex Italia excessit, ad Romanos redisse, & nunquam amplius ab eis defecisse, & si quid erratum fuerat, ipsis a consule ignotum fuisse, & ab eis, quibus paratum est, Romanos ob eam ipsam culpam penitus exegisse asserere quis audeat? Senatum Romanum ipsos socios & amicos habuisse, milites scripsisse, Romana ciuitate donasse, Colonias in Calabria deduxisse, in municipijs ipsis imperitasse. Cum igitur sic se res habeat Gelli scriptum a peruersis deprauatum fuisse, & non Brettios sed Boios, non Brettianos sed Boianos, & Baianos & Campanos Lorariorum & lictorum officijs fuisse additos: quid constet. Decuit enim, ut qui agresti & incivilissimo odio in Romanos exterius gentes aduersus eos excitarunt, primi ad ipsas descenderunt, & perfidia in ea defectione quandiu licuit persisterunt, ac saepe rebellauerunt, quique ad palum ligati, virgis caesi, & nunti ac Catenati, & securi percussi sunt, hi lorariorum & lictorum officijs assignarentur, qui fontes noxiosque sui similes nuncirent Virgis cederent, & securi percuterent, quae in se ipsis experti fuerant. Quare quicquid contumeliae in pristis auctoribus Brettiorum alyque Calabriae attributum legitur a falsarijs male-

dicentissimis obtreclatoribus adscriptum, aut, immutatam esse habendum non est. Ab his praesertim, quibus ob in Romanos odium & perfidiam ignominia nota est iniuria. Arbitantes huiusmodi homines eam sua in alios malendicentia adduci posse. Nam quod Silius lib. undecimo dicat. Brutius ambiguus, fallax mox Appulus armis. Brutius ambiguus scilicet fortuna. Appulus fallax armis. Id quod non vidit Iulius Iulius vulgaris scriptor Leader, qui quod Latini scribere nescisset ingens volumine conuictus & mendacius refertum sibi suisque similibus dignum scripsit. Videat nunc cruditus & pius lector obtreclatorum ac detractorum malignitate in & peruersitatem, sitque equus iudex. In bellis autem civilibus Calabria uniuersa Caesaris partibus stituit, ut in commentariis eius, & in Appiano liquet. Ac subinde Octauio fuit uti ex ea oriundo, ut in Appiano constat. Quae regio cum plurima damna a Q. Pompeio accepisset, Octavius ad Brettiorum maritimam oram, quam Pompeius diriperat, milites pro custodia misit, ut idem App. bel. ciu. libro quinto prodit. Ac saepe numero ipse Hipponium ac Rhegium se consecrabit, & interdum ob securitatem praeter locos Rhegium pedester uno famulo comite meabat, ut Suet. tradit. Et quanquam, ut reliqua prosequamur, omnium eruditiorum ac prudentium sententia propterea in sit Europam & habitatoribus & rebus Africam, atque Asia nobiliorem ac praestantiorum esse, quia tamen Troiana Asia gens a Marone in Iulia familiae gratia cele-

celebratur ostendendum est etiam plures Trojanorum, qui cum Aenea, quem ex latio oriundum in libro de aeternitate urbis demonstramus, in Italiam contenderunt, in Calabria confedisse. At enim Dionysius Halicarn. lib. primo. Qui vero cum Aenea erant non unum in locum omnes Italiae descenderunt, sed alij cum pluribus nauibus, ad Iapygis arces aduecti sunt, qui tunc campus Salentinus dicebatur. Reliqui vero iuxta Athenum, quod & obuiam Aeneas habuit. Ascendens in Italiam. Hic autem locus est promontorium, & in eo statio aestua, quae ex illo portus Veneris vocatur. Praeternavigauerunt autem usque ad fretum manitentes Italiae, & in eis locis etiam uestigia relinquentes aduentus sui, cum alia tum pateram Aeneam in templo Iunonis scriptura uetere demonstrantem Aeneas nomen domantis deam. Item Strabo libro sexto & Lycophron in Alexandra scribunt Troianas mulieres captinas iuxta Sybarim, & Neethum flumen Crotonis graecorum nauis incendies quae ex re Graecos cum Troianis & uiris & mulieribus captiuis ibi mansisse coactos fuisse Troianoque alios multos ibidem confedisse, ut suis locis ostendimus. Sunt, Calabrij, absit uerbo inuidia, snoopie ingenio benignitate praediti, atque erga omnes hospitales. Erga Deum uero ac ceticolas religione ac pietate affecti, ut minime ab Arcadibus, qui in Calabria confederunt, & ab Atheniensibus qui complura illi oppida construxerunt, aut Colonias deduxerunt, et a Romanis, qui gentes ibidem Latini sanguinis Colonias deduxerunt, de

generes videantur. Vigent insuper in Calabria uegeta seruandaque ingenia seu gubernanda rep. uirtutem, seu bonarum artium iurisque scientiam, proposueris, seu etiam in remilitari robur & animorum prouidentia. Calabri anno a Christo nato M.lxx. Roberto Guiscardo duce Lucanum, Apuliam, Campaniam, & Samnium quæ nunc una appellatione regnum Sicilia citra phæarum dicitur, quid Calabria pars circum Rhegium Sicilia condam dicta sit, Roberto ipsi subegerunt. Quare & ob id, & quod Calabria & antiquitate & rerum omnium copia ac uarietate alijs superscriptis regionibus nobilior sit, regis filius maior natus Calabriae dux appellatur, ac patri in regno sufficitur. Christi autem fidem Calabri Italorum primi, Romanis exceptis, sunt complexi Paulo Apostolo Rhegi concionante. Qui ut in gestis Apostolorum scriptum est, ex Iudæa in Italiã tendens Rhegium peruenit, quinto & uigesimo anno a passione Christi. Atque illi dicem unum commoratus, Deique uerba faciens Rheginos ad Christi pietatem ac fidem traxit, & Stephanum ibi Archiepiscopum ordinauit, reliquitque. Stephanus autem ipse circumuicinos populos ad Christi fidem conuertit, & Episcopos ac Sacerdotes ordinauit. Qui aliquot post annos cum Suera Episcopo, atque alijs & uiris & mulieribus, ut suo loco dicemus, obiit martyr. Hinc Rheginus Archiepiscopus in generalibus concilijs post Romanum pont. sine eius legatum semper primum locum obtinuit. Quare permultos utriusque

sexus

sexus, & omnis ætatis sanctos uiros & martyres, & confissores. Virginesque atque uiduas ex Calabria exuisse opinandum est, sed scriptorum incerta, aut fortasse dolo derelictos, aut alijs prouincijs, & præsertim Calabria finitimis attributos. Atque ita fit ut certi maligni ac perversi homines sua suorumque ciuium aut aliorum probra & ignominias (tanta est horum in Calabria nomen iniquitas & inuidia) malignè ac perperam Calabriae ascribant. Contra uero Calabram gloriam electosque & doctrina & sanctitate Calabros uiros suis, aut aliorum regionibus ac ciuitatibus tribuunt. Cassiodorum Calabrum hominem in Apuliam, diuum Thomam cognomine Aquinum uidem Calabrum hominem in Frentanos Sannij partem, Stesicorum poetam Calabrum & ipsam hominem in Siciliam insulam, Augustinum niphum Calabrum quoque hominem Sinuessam repetunt. Raphael Volaterranus, diuum Franciscum Paulitanum Siculum scribit. Franciscus maurolicus homo Siculus in martyrologio ubi septem martyres minorite Calabri homines, pro Christi fide occubuerint scribit, sed ciuitates fuerint, subitico, beatum Phantinnum Calabrum hominem quasi Italia lege repetit Syracusam. Quidam inquit ueteres latinos auctores emendare existimantur, in tertio Ciceronis de Orat. libro locum quendam secus atque res est legant. Nam cum Philolaus Architam doctrinis instituisse, locum illum inueniunt, quasi architas Philolaum instituerit. Cum ibi Cicero primo rectum inde

D 5 obli-

obliquum casum, id est, primo praeceptorem inde discipulum ponat: sic, *Lysias Aepaminundam*, *Xenophon*, *Agésilauum*, *Philolaus Architam*, *Pythagoras Italiae Graciam*. Fuit quidem *Philolaus Pythagorae auditor*, *Architas* vero *Platonis tempore* qui *Pythagoram non uidit*. Alii suae errore & incuria, sine quia sola *Calabria initio Sicilia*, & magna *Gracia*, & *Italia dicta est*, unde etiamnum rex, qui *Calabrie & Trinachae insula*, qua nunc *Sicilia* dicitur, dominatur, utriusque *Siciliae citra & ultra pharum* rex cognominatur. Et *Innocentius tertius* ad *Consentinum Episcopum* scribens *Consentinam Ecclesiam* unam ex antiquioribus *Ecclesiis regni Siciliae* esse ait. Res urbesque *Calabras*, necnon *Calabros* etiam & doctrina & sanctitate, & dignitate claros homines patriam solum retinentes confusè & indistinctè aut sub *Sicilia*, aut sub *Gracia*, aut sub *Italia* nomine scribunt. Ceterum nequaquam quidem recte: nam nemo sua propria laude est fraudandus, sed unicuique regioni, civitati, pago homini sua propria laus omni similitudine atque invidia posthabita est tribuenda. Et ubi *Siculi ex Calabria exacti in trinaciam transmissi*, eaque *Sicilia* dicta est, & *Italiae* nomen ex *Calabria* alpes usque manauit, & *Calabria* quibusdam locis exceptis, latina facta est, nentiquam amplius *Calabra* res confusè & indistinctè, urbis ac loci nomine sublato sub *Sicilia*, & *Gracia*, & *Italia* nomine scribenda sunt. *Stephanus Bizantius* in libro de urbibus Asiaticam *Calabriam*

bria urbem Samnii esse dicit: *Seylleam* vero & *Metanion*, & *Lagariam*, & *prostropeam Calabras* urbes, *Siculas* scribit. Multas insuper alias *Calabrae* urbes, ut *Aeram*, *Crimissam*, *Macallam*, *Morgelliam*, *Petelliam*, *Sybarim Taurianum*, *Temesam*, *Terinum*, *Reatium* confusè & indistinctè *Italiae* urbes scribit. Item quidam *Leonem* secundum, & *agaithonem*, & *Stephanum* tertium sine quartum *Romanos Pontifices*, *Calabros* homines, *siculas* scribunt. *Ioannem xvi* sine *xvii*. *Romanum Pontificem* gente *Calabrum*, patria *Rossanensem*, lingua *graciam* hominem, *gracum* gente fuisse omnes perhibent, sed ex qua *gracia*, *orientali*, an *occidentali*, id est ex *Calabria* & ex quo oppido is fuerit elucidat nemo eorum, qui uitas *Romanorum Pontificum* scribunt. Cum, ut ostendi, *Calabria à Graecis habitata magna Gracia* appellata fuerit, & *Rossanensis Ecclesia* abhinc paucos annos latina facta est. Exstant etiamnum in *Calabria* diuina *Basilij* & uirorum & mulierum canobia pleraque qui mysteria *graco sermone ac ritu* peragunt. Quinetiam oppida sunt non pauca *graca*, & in horum agris pauci complures *graci*, & oppidani utraque lingua *graca* & latina utuntur, sacerdotes uero rem diuinam *graca lingua graecoue ritu* faciunt. Quare haud dubio censendum est & *Telesthorum*, & *Dionysium monachos*, & *Anterium*, & *Zosimum*, & *Ioannem Sextum*, & *Zachariam Romanos Pontifices*, lingua *Gracos* homines

nes quorum patrium solum scriptores sine per ignorantiam, sine potius per malitiam subtrahunt, occidentales graecos id est Calabros fuisse. Utique credibilis est graecos Calabros, ut postea in Italia natos, quorum uita & doctrina nota erat Romanis, potius Romanos Pontifices eligi, quam graecos orientales in longinquis partibus ortos, ut iam de Philologo Rossanensi homine lingua graeco Ioanne xvi sine vij. dicto accidit. Graecia orientalis, & ulterioris Siciliae, hoc est Trinaclicae res memorata dignas aperte & distincte scribunt, Calabriae uero non item. Adde quod nec desunt, qui liberos etiam a Calabris eruditis uiris compositos sibi attribuentes nomine suo foras dederunt. Cum itaque, ut unde digressi, est, redeat oratio, Calabria a Paulo Apostolo ad Christum conuersa sit & a conuersione sua usque ad Constantini & Siluestri tempora anni pro modum trecenti fluxerint, & Imperatorum Saecula in Christianitas ubique effuderint, qui fieri potuit, ut soli Calabri hanc rabiem effugerent, impunesque essent, & qui in Calabria commorabantur, & qui in urbe, alijsque locis reperiebantur? Quare opinari, imo credere licet per multos Calabros utriusque sexus, & omnis aetatis & ordinis ob Christi fidem mortis subisse sententiam, sed, ut dixi, aut scribi omisi sunt, aut alijs promittis attribuiti. Iam uero statim a sua conuersionis primordijs persecutionis rabiem perpeffa est: nam ut suo loco ostendemus, Stephanus a Paulo Apostolo Rhegi constitutus Episcopus cum alijs quibusdam ca-

dent

dem de pro Christi fide necati sunt. Et in Martyrologio Caroli magni xvij. Kal. Octob. legitur. Apud Calabriam Sanctorum martyrum Scautorij, Viatoris, & Dominice eorum matris, quorum corpora in ade Episcopali Marci urbis quiescunt. Et uidijs tertius, ut sic dicam, diui Francisci Asisini auctorem septem Calabri eiusdem Francisci conuicte martyrij palmam adepti sunt. Cumque etiam Romani praefules a lino adusque Siluestri tot Episcopos, praebiteros & diaconos ordinauerint, eosque aduersa Italia loca miserint, quis neget horum aliquos fuisse Calabros, quosdamque in Calabriam, qua non modica Italiae pars est, misisse? tam uero uniuersae ecclesiae, a Constantino pace reddita, Nicena prima uniuersali synodo ipsius Constanti, & Syluestri tempore celebrata adfuit praefens Marcus Episcopus Calabriae, utique Rheginus, solus ex tota Italia, Victore & Vincenno Romanis praebiteris exceptis, qui gessere Vices Papae uia cum Marco ipso praefule Rhegino. Et deinceps alijs synodis sub Iulio primo, Sixto, Hilario, Felice, & Symmacho Romanis Pontificibus celebratis Episcopi Calabri plerique, quod ostendam, interfuere. Qui non a Syluestro uel a Iulio primo consecrati & ordinati fuerunt, sed ab alijs ante Syluestrum ipsum. Agatho Romanus Pont. Calaber duos conterraneos suos Episcopos, Ioannem Rheginum & Abundantium Paternensem Constantinopolim ad synodum misit, qui uia cum Ioanne Episcopo Portuensi uices suas gererent. Sunt nunc in Calabria

labria sedes Episcopales quatuor & viginti, metropoli-
tana Rhegina est. Olim plures fuisse, nam *Amanthea*
Hiponium, *Taurianum*, *Stilum*, *Taberna* Episcopa-
les sedes fuerunt. Fuit praeterea Calabria candam al-
tera *Aegyptus* *Monachorum* *Monialiumque* & pa-
rens & natrix sanctorum *Basilij* *Benedicti*, & *Bernar-*
di, quorum adhuc templa aedesque passim insunt,
qua Monachis cunctis 'ben tempora, in secularium li-
bidinem ac delicias pervenire, quodam seminata &
aepritus obducta cernuntur, ex quibus praerique san-
ctissimi viri ac mulieres existere. Referta est & modo
Calabria divi *Augustini* & *Francisci Asisini*, & *Franc-*
isci Paulitani, & *Domini* *Monachorum* cenobijs.
Sunt quoque in plerisque Calabriae templis multorum
sanctorum reliquiae. De qua *Ioannes Ioachimus Abas*
ita satur in *Esaiam*. *Nazareth* non in maritima, sed
in montanis posita *Galilee* cum Calabria montuosa
concordat in spiritu ut sicut ibi ad virginem dirigitur
angelus *Luca* primo, sic ad religionem *Cisterciando-*
flor angelicus dirigitur. Nec defuerunt, qui heremi-
ticam vitam ducentes sanctitate floruerunt. Qui etsi
nunc mundo ignoti sint, quod eorum cognitio ad nos,
praeter unum *Thelesphorum*, non pervenerit, Deo ta-
men, cui omnia patent, noti sunt, & aeterna vita fru-
untur. Nuper autem octo heremitarum Calabrorum,
qui eodem tempore fuisse, apud me fama percubuit.
Quorum nomina sunt haec, *Hilario*, *Nicolaus* gra-
cus (non modo enim ab oppidis, vicisque, verum etiam

a re-

a regionibus cognomina sumuntur, manantque ad po-
steros) *Rinaldus*, *Francus*, aliorum virium nomina me-
lucet. Horum magister & ductor fuit *Hilario*, qui
cum septem alijs ex Calabria abiens in *Samniun* con-
tendit, atque in valle *Auentina* in *Frentanis* in loco,
cui *Plata* est nomen, secundum *Casulum* & *Lamam* ca-
stella confedit, ibique heremiticam vitam degentes
Deo servierunt. Mortuo autem *Hilarione* in quo
que eorum ob humilitatem alijs praesse renuente, con-
penerunt, ut singuli lancem suam ligneam in fontem
conicerent, & is, in cuius lancem piscis ingrederetur,
aliorum gubernacula suscepisset. Lancibus autem,
prius tamen exorato Deo, in fontem coniectis, proti-
nus Dei nutu piscis in lancem *Nicolai* subijt, tum ille
Dei numen agnoscens regendi alios munus obtinuit. Ex-
cessit de vita centum annos agens, *Eugenio* quarto Pon-
tificae. Eius corpus *Vardagrelae* iacet miraculis fulgens.
Eius festum agitur sept. Idus *Augusti*. Corpus bea-
ti *Rinaldi* quiescit *Falascosi*, eius festum agitur nonis
mai. Corpus beati *Franchi* iacet *Francavilla*, eius
festum agitur eodem die. Corpus beati *Falci* iacet *Pa-*
lene. Haec antiphona a sacerdotibus illis canitur. O
proles Calabriae splendor septem siderum, nonum *Var-*
dagrelae decus nobile depositum, ser o iubar gratiae,
Christi beneficium, ne brevis venia tempus inane de-
fluat. Anno domini *Dcccviij*. *Anastasio* tertij tempo-
re *Patricius Leonis* *constantinopolitani* Imperatoris
dux *Italiam* ingressus, se omnia brevi cunctarum mi-
naba-

nabatur ni Leoni Imperatori prope obtemperarent. Sed a Landulpho Beneuentanorū principe ingenti praelio superatus fuit. Quo circa Graeci Agarenos in Italiam accersunt, qui Calabriam, Lucaniam & Apuliam anno a Virgilio partu Dececl. uastarunt. Atque inde mouentes urbi Romae exitum se illaturos minabantur, qui a Ioanne undecimo superati loca omnia sermē, quae in littore Italico obtinebant, intruderunt. Quam uastitatem beatus Nilus, diuinae mentis insitū praesagiu. Inde Otto secundus Ioannis quattidecimi tempore agarenos consensu recepta, caudit, & Gracos, qui cum mauris foedus inierant magnis praeliis attriuit, atque eos omnes ferē ex Calabria & Apulia eiecit. Quia Nicephorus constantinopolitanus Imperator filiam ei pactam in matrimonium tradere negabat. Postea benedicti septimi tempore Otto ipse magno exercitu comparato contra Basilium & Constantium Imperatores Gracos, qui Calabriam occupauerant, apud Basentum amicum iuxta Consentiam a Gracis superatus Scapha saluē sibi fuga comparauit. Anno post Christum natum M. lxxvi. denuo Graeci & Cretenses mauri & panī inita societate ac comparato exercitu ingenti classe adiutoribus Siculis

maior. The. Calabriam Lucaniam & Apuliam depopulati sunt. Quos Guilelmus Tancredi filius, sine, ut alij. Robertus eius filius, frater Rogerij, Sergij quarti Rom. Pont. tempore mauros paenosque atque etiam Gracos ex Calabria exegit, praeter sacerdotes gracos. Et a Nicolao secundo

secundo rex Sicilia citra & ultra farum appellatus est. Vtuntur Calabri in uernaculo sermone latinū linguā. quam a latinis eō a senatu missis didicerunt quamquam pleraque adhuc graeca uocabula retineant nonnullaque graeca oppidant dixi in eā pagique graeci sunt. Et praeter ea latina uocabula, quae toti nunc Italia communia sunt, multis alijs Calabri utuntur, quae nūlibi, quod sciam, Latio excepto, in usu sunt. Vtunturq. Calabri uerborū temporibus ne propriē a latinis didicerunt. Quare si Boccacius Florentinus latinam & Graecam linguam probe calluisset, nunquam dixisset Calabros Teotonicē loqui, agnouissetque Tuscos suos pessimē omnium Italarum latiali lingua abuti ac semibarbari loqui. Seruatur alicubi in Calabria priscus latinus legendi mortuos ritus, ubi praefica in funere pretio condita alijs ad neniaz canendas & lamentabiles cantum, ciuitatūque modum dat. Inferijs uero peractis mortui consanguinei & affines edulij comportatis, defuncti domi suā uesuntur. Licet tamen quidam bonarum literarum & historiarum uetūs morem huius irideat. Mulieres Calabriae suapte naturā uirtutis gratia, & quā aquae nobiles sint & innoxiae, sunt absente. Probro datur eis si uiuum gessent, nisi uetula sit, aut puerpera. Quamuis Alcimus Stilas, Athenaeo libro decimo referente, fabulosam quāpiam hac de re scribat, & Herculi assignet, quā ob negatum sibi amuliere quadam uirgine secundum Crotonem

minum, mulieribus uini usum interdixit. ~~compendiosius~~
 Anno a Christi natali M. D. L V. Franciscus
 Gallorum rex summet, ac Christiana pietatis oblitus,
 cum Turcarum tyranno aduersus Cavolum quintum
 Casarem societatem iniit, & eius classem è Bizantio
 acciuit, quæ omnia Calabria & Lucania maritima
 oppida diripuit, & magnam utriusque sexus & omnis
 ætatis manum captiuam duxit. Franciscum rebus
 humanis exemptum imitatus est Henricus eius fi-
 lius, qui & ipse cum eodem tyranno paternam so-
 cietatem renouans, illius classem in Italiam accersi-
 nit, quæ rursus cuncta Calabria & Lucania ma-
 ritima oppida direptioni & igni tradidit & reliquos
 oppidanos captiuos duxit. Ob quod facinus paulo
 post Lutherana heresi Gallia infecta semet claudibus,
 & direptionibus nexauit. Nunc reliquum est, ut
 de eius ubertate aliquid dicamus. Equidem regio-
 nem cum regione conferendo omnium Italie regio-
 num, absit uerbo inuidia, est Calabria Optima.
 Nam præter uentisatis nobilitatem, qua, ut palam
 est, omnes Italia regiones, Latio fortasse excepto, ex-
 cellit, regionis præstantia, fecunditas ac bonitas ex
 ipso nomine percipi potest, a calò enim, ut alias dixi,
 idest bono, & bryo scaturio est dicta, quòd bonis o-
 mnibus scaturiat. Et, ut Herodotus libro primo ait,
 Nec una regio cuncta sibi ipsi suppeditat, sed aliud ha-
 bens, alio indiget, quæ tamen habet plurima, ea est
 optima.

optima. Et Dionysius Halicar. eam regionem optimam
 esse dicit, quæ quicquid uite mortalium est necessarium
 gignit, sibi que per se satis est, nec multum aduenti-
 tijs hominibus indiget, hanc solam Italianam esse asserit. Hac
 ego ratione omnium Italie regionum Calabriam opti-
 mam esse dico. Nam, ut retuli, quicquid mortalibus
 est necessarium terra ipse per se felix abunde gignit,
 nullique ad scititijs bonis eget, sed per se sibi met sup-
 petit. Quinetiam multa foras emittit, & quidem ne-
 que Messana sine Calabro commeatu uinere possunt:
 multa que in ea proueniunt ac fiunt, quæ pertinent ad
 ornatam. Est quippe uniuersum Calabrum solum fe-
 lix & amonum non stagnis impeditum, sed liberum
 & herbidum pabulis accommodatum. Vbi carealium
 inaudita fecunditas niget, & uini ac perspicui fontes
 emuant. Tellus pulla est, de cuius bonitate in libro
 de laudibus Italia Plinij auctoritate diximus. Et ut
 singula recenscam, sunt Calabria arua pingua, & se-
 rates campi, ubi cernere est simul et mirari quæ in grâ-
 des segetes, nouales & campi ipsi roseidi emittant.
 Montes in eis sunt frugiferi & aprici pinquesque col-
 les frugibus, uitis, arboribusque, uenditio apti,
 ac benigno uentorum asslatui expositi, ualles amana
 & singales, extant & amana opacæ nemora singula-
 ri quadam uoluptate conferta spirantibus usquequa-
 que undique suauissimis auris, pascua item pabula-
 que ibi florulentissima sunt teneris herbis floribusque ui-
 rentijs perennibus riujs irrigata. Ac, præter cætera,

prouenit ibi sponte sua medica herbae, ingens copia, qua armenta gregesque saginantur. Quam herbam Media in Italiam aduectam quidam asserunt, sed nempe in Calabria, & praesertim orientali tractu multis locis, quae nunquam nomeres sentire, neque ligones Sarculae uero nascitur locis argillosis. Quare spinandum est, cum Media allata est in Lunum, ignotum fuisse Romanis in Calabria nasci. Habet adhuc Calabria munificas ac pulcherrimas silvas tum optime picis & resinae ac terebentinae feraces, tum proceris omnis generis arboribus & aquis frigidis refertas, & ad domorum tigna, reliquaque utensilia, & ad nanium fabricam aptas, ac uenationi satis commodas, praestant enim cubilia feris. Habet & passim glandiferas silvas ad porcos alendos adeo commodas. Sunt enim glandiferae arbores, ait Plin. quercus bigena, harum altera latifolia dicitur ab effectu, fernam uocant: robur, illex bigena, harum altera parua est, & cocum fert, asculus, fagus, cernus, Aegylops, carilum uocant: hemeris & haliphleos, ferunt glandiferae arbores, ait idem, Agaricum, fungus est candidus odoratus nocte relucens, nascitur in Calabria equeren aculeatis spiculis sed tenuibus herinacei modo obiectus, arnace uocant ac

De Anagrole, quo in cibo utuntur. In Subalpina Italia & in Carinis siue lapidia legitur ex Larice, arbor est altissima, montes amat, folijs Pini similibus, quae non decidunt, fert & resinam, decerpunt illum mense Augusti. uel Sept. cum triennio in arbore steterit, et sit opti-

optimus. Nascitur sub ramorum truncis pediculo innixus, atque eo mellius, quo arbor uetustior. Siccatim uoluit, & decorticatur. Habet praeterea Calabria uilem castanea & ad mortalinum usum, & ad porcos alendos opportuna. Adde & nobilium herbarum ad morbos pellendos copiam, proueniunt & passim sponte nobiles plantae, in platani, nitex, terebinthus, olivander, filiqua sylvestris, arbutus, item crocus sylvestris, rubra tinctoria, glycyrrhiza id est radix dulcis, tubera. Nec desunt tepentium, callidarumque scaturigines aquarum morbis curandis opportune. Frigidarum quoque laticum dulcium, lonium, & innoxiorum scatebrae, perspicuae quae passim erumpunt, quas parens ipsa natura ad incolarum commoditatem & salutem comparauit. Effluunt & multis locis fontes salis aquam manantes, ex qua sit maries. Irrigatur & tota Calabria regio innumerus prope simul paruis sicut magnis fluminibus, & his pisculentis. Quorum quidem ad morbos depellendos, aliorque insignes effectus sunt commodi. Mare quoque Calabria ex utroque latere piscosum est, uarijs clarisque piscibus, tum tymis, xiphys, & murenis facundum. Vbi multis locis corallium optimum albu et rubru nascitur. Venatio ibi & aucupium nobiles sunt & uaria: nam multigenae quadrupedes stabulantur, & alutes, indificant, ut apris, ceruis, capreae, lepores, uulpes, lynces, lutra, sciuri, martes, meles, uenera, strices, berinacei, testudines, tum aquatica, tum

E 3 terre-

terrestres, glires, ex alitibus phasian, externe, perdic-
ces, coturnices, rustulæ, gallinagines, palumbi,
phasia, cornices, tortores, turdi, merula, ficedula,
& alia parua aues, & accipitrum genera plura, item
aquaticæ aues, & præsertim ardea. Nec caret armen-
tis, gregibusque. Quam rem Varro rei rust. libro secun-
do commemorans inquit, nobiles pecuarie in Bractiis
habentur. Equi præterea peroptimi ibi generantur
eximie permicitatis & magni, quorum armenta mul-
tis locis existunt. Metallis olim nequaquam caruit,
& in præfens eisdem exuberat, cum sit sanè tota me-
tallifera, ubi aurum, argentum, ferrum, sal fossile,
marmor, alabastrites, cristallus, piritides, idest mar-
chassita, gypsi tria genera, hymopes, siue ut alij, mi-
nium, labrica fabrilis, chalcantum, bolium, alumen,
sulphur, ætites, hematites, gagates, magnesia. Ma-
gnetis, ait Plinius libro trigesimo sexto, genera quin-
que sunt. Quantum in Magnesia nascitur, rufus est &
niger, nec attrahens ferrum, item berillus, smar-
gumex, cos, silex, eos aquaria & olcaria, lapis mo-
laris olearius, & frumentarius, lapis obsidianus, la-
pis, quo pistores imagines inumbrant, lapis specula-
ris, lapis phrygius, lapis ophtes, lapis siue color &
cyanus. Sunt, qui amianthum in Calabria secundum sa-
lisfodinam nasci tradunt, sed mihi compertum non
est. Honestatur insuper Calabria nobilibus crebris-
que emporijs, quæ passim in annos singulos celebran-
tur. Quæ alicubi quindenis diebus, alicubi oleris,

alt-

alibi quatrinduo, alicubi minimum biduo perdurant.
capitata quoque perpulebra sunt, siue exterra ac
siue sunt ex ligno, nasa, quaras, siue ex lana vel
vel tincta, siue ex limo, canabine, & ex
serico vestes, superlectiliane manis.
parat uerumenim & frumento, & eo nempe pro-
batissimo, quod, Plinio libro decimo octauo referen-
ti, ante mortem Alexandri magni fere cxi. Si-
phocles poeta tragicus in triptolemo quæ in fabula Dio-
nyssio Halicar. teste. Ceres inducitur, ante cuncta lau-
dauit. Ad uerbum translata sententia. Et fortuna-
tam Italiam frumento canescere candido. Quod sane
de Calabria tum tantum Italia dicta intellexit, cum ex
Dionysii uerbis in propatulo est, quod iam exposui.
Sunt in Calabria frumenti genera plura, triticum, si-
ligo, sar, secala, iro, diuinum uocant, triminum,
quod turcicum appellant, sagria, robus, rosiam uo-
cant, cingia. Fient Zea, speltam uocant, hordeum,
oriza, & sesami copia ingens. Affluit & omnis gene-
ris leguminibus, inter quæ etiam lupinis, quibus tel-
lus & armenta pinguescunt. Redundat & uino, oleo,
ac melle & his porro optimis. Abundat præterea ar-
horum siue subus omnis generis sapidis & innoxis,
præcipui saporis. Et, præter cetera poma, mila in ea
sunt, quæ alibi fana, alibi æstina appellantur: ma-
gna sunt & præcipui saporis, quæ in arcis asseruata
mirum spirant odorem & agris ac sebre laboranti-
bus innoxia: quæ in ore instar saccari liquefiunt. Lau-

E 4 datur.

datur & Romæ uiscum Calabrum, quod tenacitate alia omnia præstat. Existant & passim horti nemorosi malorum aureorum, limonum duum generum, & citrorum arboribus instructi, & amantitate referti. Fit & serici probatissima copia ingens, quod inter Italica serica bonitate optinet principatum. Plurimum enim necidalis bombuibusque nutriendis dant operam. Gossipij item plurimum fit. Lina affatum sunt, horum genera duo, masculum uocant alterum, feminum alterum martio mense satum præstant. Alexandrino minimum inuidens. Cannabis etiam bigena fit, & crocus, saccarum, anisum, solanum & id laudatissimum. Sed quid de cæli clementia ac temperie dicam? Habet nempe Calabria terras hyemes æstateque uernantes & amenas, uerè quidem humanæ uoluptatis loca, aer ibi purus, mitis, & blandus, ubi nec uis rigida hyemis, nec solis æstus immensus terra iuuentia perurit, aut incolæ fatigat, sed quæta moderatio, compositaque, ac grata temperies salubri suauique eos uegetatione sustentat. Ita fit ut plurimis locis auos proanosque rideas, Sed quid his immoror? Quid multis opus est uerbis? Quando, præter ea, quæ dicta sunt id unum maximum de huius regionis temperie ac clementia cæli argumentum esse potest quod æreum mel, quod magna uocant, caeleste alimentum, atque uerè nectâr atque ambrosia passim affatum stillat ac legitur. Et quod Israelite in deserto pro miraculo longe mirabantur, hic felix ipsa natura sua sponte præstet.

Quod

Quod quomodo fiat, Pontanus in libro Meteororum Calabriam felicem appellans sic scribit.

Quæctiam Calabris in montibus, ac per opaciam, Labitur ingenti Crathis signa cernens aluo,

Quæque styris Silvia conuallibus horrent.

Felices Sylæ, quæ uim de fronde liqueunt,

Diuini roris latices, quos sedula passim:

Turba legit, gratum auxilium languentibus agris,

Illuc æstate in media sub sole farenti

Dum regnat calor, & terræ finduntur hiantes,

Tum icnerille uapor sensim sublatus ab æstu,

Versatusque die, multoque incoctus ab igni

Concaua per loca, & arcescentibus midq. Syluis

Ingratum ut sensit frigus sub nocte madenti,

Cum nulle spirant aures, & silet humidus aer,

Contrahitur paulatim, & lento humore coactus,

In guttas abit, & folijs suientibus harent

Lentescit, rarsionque diuturno a sole recoctus

Induit & speciem cereæ, mellisque saporem.

Quod & apes præstant arte, ingenitoque sapore,

Hoc medicos natura hominum producit in usus.

Et libro asirorum Calabriam laudans, eamque cum cætera Italia sub leone esse asserens ita fatetur est.

Et tellus lat' ingenti circumdata a fide,

Dives agri, diues pecoris, longe optima nutrit,

Lenæa uitis, ditique argentea gleba,

Clarorum in uentrix studiorum, atque amula diuis,

E 3 M3.

Magna viris, magna ingenis, atque urbibus ingens.

Cum itaque Pontanus tam optime de Calabria eiusque incolis senserit scripseritque opinari cuique prudenti ac probo utro licet conuicium, quod in eius libris de Calabria scriptum est a Campano quopiam subdolo ac peruerso fuisse insertum, ut sub tanti viri nomine fides perhibeatur mendatio. Item Ioannes Ant. Campanus in Epistola, quae est ad secundinum, nullum locum in Italia nomine ac uetustate clariorem esse existimat, quam Calabriam. Ac nullibi philosophi plures & meliores, quam ibi, nullibi ingenia cultiora, quam Calabria, & undique. Item Horatius de eadem Calabria ora scribens, carminum libro secundo sic insit.

*Ille terrarum mihi prater omnes angulus ridet
Vbi non hyneto mella decedunt, uiridique certat bacca uenafro,*

Ver ubi longum, tepidasque praebet.

Iuppiter brumas & amicus Aulon Fertilis baccho

Minimum Falernis innidet ubis.

Ille te necum locus & beate,

Postulant arces: ibi tu calentem

Dedita sparges lacryma fauillam.

Vatis amici.

Sanè palam est apud Strabonem Aulonem eundem & Caulonem montem, a quo Caulonia oppidum dictum est, in Calabria esse. Maro quoque libro tertio Caulontis arces commemorat. Euripides, ut dudum ostendi, Calabriam fertilem esse, & fortibus uir-

ris abundare scribit. Plurimos quidem, & eos praestantissimos viros, & philosophos, & poetas, & geometras, & medicos, & legislatores, aliarumque rerum scriptores, & ingeniosos uariorum operum artifices, & pictores, & sculptores, ac nouarum rerum inuatores, necnon robustissimos athletas ducesque, creditasque mulieres, & sanctissimos viros ac mulieres edidit Calabria, ut suis locis ostendemus, quos quaterque nulla Italiae regio, latius excepto ob Romae maiestatem, protulit, item Athalaricus rex in Epistola ad Senerum apud Cassiodorum libro octauo de hac regione ita scribit. Redeat possessores & curiales Aretij ad ciuitates suas, coloni sint, qui agros iugiter colunt, patiantur se a uisilitate diuisos, quibus & honores dedimus, & actiones publicas probabili estimatione commissimus. In ea praesertim regione, ubi assatim ueniunt inelaboratae deliciae, Ceres ubi multae fecunditate luxuriat, Pallas etiam non minima largitate congaudet. Plana ridet pascuis fecundis, erecta nudemij. Abundat multifarijs animalium gregibus, sed equinis maxime gloriatur armentis. Merito quando ardenti tempore tale est uernum Sylaxian, ut nec muscarum aculeis animalia fatigentur, & herbarum semper uirentium facietatibus expleantur, Videas per caecumina montium riuos ire purissimos, & quasi ex edito profluant, sic per Alpium summa decurrunt. Additur, quod utroque latere copiosa marina possidet frequentatione commercia, ut & proprijs fluitibus affluen-

affluenter exuberat, & peregrino peni uicinitate litto-
rum compleantur. Viunt illic rustici epulis urbano-
rum, modo cres abundantia prepotentiam, ut nec mi-
nima ibi fortuna copijs probetur excepta. Hanc ergo
prominiam ciuitatibus noluit excolere, quam uelut
in agris suis se fatentur omnino diligere? Et in calce epi-
stolæ. Sed ne ulterius in eandem consuetudinem mens ali-
ter imbuta relabatur, datis fideiussoribus tam posses-
sores, quam curiales sub estimatione uirum, pœna in-
terposita, pnomittant anni parte maiore se in ciuitati-
bus manere, quas habitare delegerint. Sic fiat, ut eis
nec ornatus desit ciuium, nec uoluptas denegetur agro-
rum. Et in alia epistola ad eundem. Quicquid enim
precipuum opulenti Brettij munit, aut Calabri pecu-
liosi. Et in epistola ad Bergantinum apud eundem Cas-
siodorum libro nono. Quapropter ad massiam ruris no-
stri ad rusticianam in Brettiorum provincia constau-
tam magnitudinem tuam iubemus cartariam destina-
re. Et si ut ab artifice harum rerum, Theodor: dici-
tur moderatis rebus terra fecunda est officinis solenni-
ter institutis montium viscera perquirantur, utrum be-
nescio artis in penetrabile telluris, & uelut in thesau-
ris suis natura locuples inquiratur. Et infra. Proinde
quicquid ad exercendam huius artis peritiam pertine-
re cognouitis, ordinatio uestra perficiat, ut & terra
Brettiorum ex se tributum, quod dare possit, inueniat,
que fructibus copiosa luxuriat. Decet enim, ut inter
tanta bona, nec illa desint, quæ putantur esse præci-
pua.

pua. Cur enim iaceat sine usu, quod honestum potest
esse compendium? Et libro xij. Brettiorum mare dul-
cer mittit acernas. Et libro xij. Brettij bonum pecus
indigent: abertate præstant. Iure igitur optimo sapien-
tissimi illi graeci hanc regionem Auxoniam, & inde Ca-
labriam appellauere, hoc uno uocabulo optima eaque
plurima, ut dixi, in eâ pigni præcuentes. Et licet
regio hæc ob incolarum necessitudines, & regnantium
nomina multis fuerit, ut ostendi, nuncupata nominibus,
priscum tamen illud & peculiare nomen Calabria, ut
semel atque iterum retuli, quod regioni aptissimè &
proprie conuenit, retinet. Rediit namque tandem &
quidem iam pridem in hanc regionem patriam quon-
dam suam Calabria nomen, iusque priscum suum sibi
uindicauit, quod olim ab alijs huius regionis nomini-
bus motum, ac relegatum extra eam inquam angu-
stissimo loco exul permolestè aliquandiu iacuit. Vide-
bat enim quòd nullibi in Italia, præterquam in hac re-
gione ritè ac iure esse posset. Rediit autem ijs regio-
nis huius nominibus, quæ se antea relegauerant, nice-
uersa religatis, aut toti nunc Italiae, aut parti eius
attributis & imperitiis. Morgetia enim & magna gra-
cia nomina obfoluerunt prorsus & obliterat: sunt:
Auxonia autem, ut ostendi, & Hesperia, & Oeno-
tria, & Italia toti nunc Italia imperitita, Sicilia nero
trimachæ insula, Iapigia & Salentina Apulie parti
quoræ. Iam uero Constantini & Syluestri temporibus
Nicensi synodo Prima Episcopus ex Calabria, ut po-
tè Rhe-

le Rheginus interfuit praesens. Inde Constantij Constan-
ni filij, & Iulij primi temporibus synodo Sardica, quae
Illirij est ciuitas, celebrata affuerunt Episcopi ex Cala-
bria, ut tradit Theodoritus, quod ipsum argumentum
est, longe ante haec tempora Calabrum nomen in hanc
regionem rediisse. At enim libro secundo Hist. Eccle-
siasticae: sancta synodus Sardica Dei gratia coacta a
Roma, Hispania, Gallia, Italia, Campania, Cala-
bria, Africa, & quae sequuntur. Calabria praecipue
nti magaa ac nobilis, Italiae pars, & Graecis orienta-
libus notissima, scilicet antea magna Graecia appellata
commemoratur. Cum igitur Calabria regio talis sit,
ac longe compendiosa regibus ab omni onere etiam iu-
sto uacare deberet, & dignis honoribus honestari.
Sed, heu tempora, non modo ordinarijs exactionibus
fatigatur, sed iniustis etiam ac grauibus extorsioni-
bus uexatur. Quare multi etiam uineas exciderunt
ob uiniam earum census exstimationem. Adde quod
utraque regionis maritima playa annis singulis gra-
uissime a pyratibus infestatur, unde oppida pagique cre-
bro directioni, sanguini, & igni traduntur, segetes
exuruntur, uincta, olinctaque, ceteraeque arbores
excidentur, pecora ac pecudes, & quod miserabilius
& infelicius est, utriusque sexus, & omnis aetatis ho-
mines preda dantur. Qua ex re oppida pagique ciui-
bus uacui sunt, & agrum multis locis rudes sunt & in-
culti. Nemo est, qui maria tueatur, itinera a predo-
nibus & latronibus infesta securitati det, tam ma-
gnam

nam captiuorum manum recenseat, eosque a barba-
ria seruitute redemat, & Christianae libertati reddat
sed sunt, qui nulla belli necessitate singulis tribus lu-
lrum omnis sexus & aetatis populos recenseant, & uel
a pauperibus tributa exigant. Id quod nequaquam
erat apud Romanos, sed denarius tantum in singula
capita quotannis Imperio soluebatur. Scruinus Tul-
lius sextus Romanorum rex cives infra numerum quin-
que millia aris habentes sine censu reliquit quasi to-
tus & impotentes. Senatus Porcenna tempore ei sem-
per in magna necessitate plebem a tributo liberauit,
deciuitque, ut diuites conferrent, qui oneri ferendo
essent, pauperes satis stipendiij penitere, si liberos edu-
cant. Adde quod regio ipsa monstris etiam, regulis
inquam & tyrannis abundat, qui eam expillant &
deglubant, ac ueluti alteri Campani Lestricones ob in-
explebilem sitim & in exhaustam auaritiam morta-
lium labores depascunt indies, & Syluas, saltus,
agros, pabula, flumina, aucupia, uenationes, omnia
denum populorum ira sibi usurparunt. Quare popu-
los sibi subiectos quod eos longe uexent, ac uallos,
hoc est uexatos appellant. Quos Romani modestiae cau-
sa non subiectos appellabant, sed socios. Mercatu-
ram insuper uilem rem ingenuis hominibus indignam
eorum plerique exercent. Apud Romanos in tanto
Imperio nequaquam tot famelicae & insatiabiles har-
pye erant mortaliu labores depascentes. Verum
enimvero multe clare Urbes molestissimas excusere
e cor-

de ceruice bipennes quod dure seruitutis iugum ferre non ualeres.

LIBER SECVNDVS.

NUNC autem, quia de regione iuu-
se satis dictum habeo, superest ut eam
singillatim scribere aggrediar ac quic-
quid quoquo in loco memoratū dignum
sit annotare. Qua in re maius mihi
opus incipit. Nam cum quorundam locorum atque
urbium prisca nomina immutata sint, & oppida que-
dam interierint prorsus, quorundam, que solo aqua-
ta fuerint, mutata sedes, magna ad ea indaganda,
adhibenda mihi cura fuit, magnus subeundus labor.
Præsertim etiam quod ueteres scriptores loca pleraque
hanc quidem distinxerunt, sed confuse scribant. Siquidem
strabo locorum ordinem interdum ita confusit, ut
uix ex eo facile dignosci possint. Nam supra locum
& Castrum, Mamertum, & Aretianam Syllam
esse scribit, que in hac ora non esse locis docebi-
mus. Item post Scyllacem Crotoniatam fines, &
Iapygia terra promontoria esse dicit, sed qui Crotonis
fluminis aut seminis, quæque intra hæc promontoria sint
nequaquam enodat. Rursus Philostrate in iuxta Pete-
liam Crimissam condidisse ait, atque Apollodorum di-
xisse Philostrate in Crimissa promontorio agri cro-
toniatam

mataram & bonum oppidum extruxisse, sed in qua par-
te agri circumdanti ut potè leua aut dextra sit Crimis-
sa promontorium non elucida: Et duo oppida in hoc
promontorio à Philostrate condita fuisse ostendit Cri-
missam, & Chonim. Cum de Petelia & Cerillis fa-
tur, adeo implicite scribit, ut quo in loco sint ex eo sci-
ri non possit. Neque hoc crimine careat alij plerique.
Adde quod ueterum scriptorum codices mendis pluri-
mis scatent, tum temporū malignitate, tum quia dum
quidā eos emendare desudant, atque elaborant, magis
deprauant. Neotericis quoque scriptores, tum ueterum
mendosis libris, tum vulgi & imperitorū opinionibus,
ac fabulis innixi, in multos errores lapsi sunt. Et Ra-
phael Volaterranus, Guido Rauennas, Blondus Foroli-
niensis, Pandolphus collenatus Pisauriensis, Sebastia-
nus Corradus, & alij plerique. Quid de uulgaribus igno-
rantissimis scriptoribus dicam? Quibus magna cura fuit
gentia quidem, sed angis, conuicijs, & mendacijs con-
serta uolumina scribere. Qui suos ineptos & inignos
& insanos ac propediens perituros labores Italia equi-
foribus mulionibus, lanij, coquis, cauponibus, pistori-
bus, bainis, morionibus, ceteris, factitoribus, cupidina-
rijs, cecdonibus, ueterem et arijs, & eiusmodi infime so-
ritu hominibus, & deliris aniculis, & mulierculis, ac de-
mum stertis parant. Nā latine scribere nesciūt & latinū
quesu gratiū uulgaris faciūt quod facilius sit otus dis-
soluere quam conficere. Graues autem & eruditi u-
xi graua, ac latine lingua, nitorem, grauitatem, ac

maiestatem sectantur, & latina scripta legunt, & latine scribunt, quo sua ingenia, iudicia, ac doctrina ubique gentium, pateant, cunctis utilitati sint, & aternitate donentur, vulgares vero libellos uti indignas & viles res abominantur & execrantur. Quare ego illis, qui hos aliisque meos libros latine a me editos in vulgarem sermonem uertere audebunt, iam nunc Dei iram imprecor, ne exigant annum. Atque ne hæc imprecationes mea in huiusmodi improbos nefarios, & Lucriones homines irrita, sint. Deum ipsum vindicem implo-ro. Nolo enim meas lucubratiunculas, qualescunque hæc sint in Italia tantum maligni ac sordidi & imperiti vulgi obtuso & hebeti iudicio exponi, ac breui aboleri, sed ubique gentium in eruditiorum manibus uersari, & aternitate donari. Futurum est enim, & ut quantum auguror, e proximo, ut latina lingua simul cum fide & Imperio Romanorum usque uniuersum orbem permeet. Vulgares autem libelli propediem cum suis Auctoribus interibunt. Sed hac de re, & quod ingenue discipline cum uulgo communicande non fiat uberius in libris pro lingua latina fati sumus: quare ad institutum redeamus. Attamen id unum præfari mihi iussum fuit, quod loca, quæ sanctorum nominibus a uulgo appellantur, sine sancti additamento scribenda, & quæ duobus nominibus ab eo ipso uulgo appellantur, ut latinitas patitur, componenda censuimus. Non enim portus & mons sanctus appellandus est, aut oppidum sanctum, quia sic ignarum vulgare appel-

appellat, etiam si in eo alicui sancto ædes dicata sit. Iam vero laurentium latij oppidum a Pico rege conditum sanctus Laurentius uocatur a uulgo; Et Senere-na Calabrie urbs ab Oenatrijs extructa sancta Seuerina a uulgo appellatur, sunt & alia eiusmodi prope innumera. Proinde non insani & ignari vulgi consuetudinem, sed historie, & latinitatis rationem sequamur. Vidgus enim ut est imperitum & rude, ita est credulum, præceptum, & obstinatum, de quo plura diximus in libris pro lingua latina. Talas amnis nunc Calabriam a Lucania dirimit, cuius meminit Strabo. A Talao ad duos lapides turtura oppidum est adito loco a mari M. P. duobus distans. Est turturinus ager pabulis & uenationi & aucupio aptus, sunt & in eo siluosa loca: legitur manna, sit saccarum & oriza, & ficus optime sunt. Nascuntur & optima uina: Item calyps & ferrum. Non longe a freto locus est, paleastrion uocant, ubi ueteris oppidi uestigia uisuntur. A turtura ad secundum lapidem Aeta oppidum est, ab aeto, quod aquilam significat distans edito loco, sunt enim hic prærupta loca in quibus accipitres multigeni congerunt, ab est a freto M. P. quattuor, est aetinus ager ferax, & uenationi & aucupio & pabulis idoneus, extat & silua glandifera ad porcos alendos commoda. Nascuntur & uina generosa, sit gossipium legitur manna, nascitur filix, & lapis molaris, & lapis phrygius. Secus litus index passim reperitur, lapis est, cuius attritu aurum & argenti bonitas indicat.

Scalea.
Talus.
in Helea.
aut Vela.
tur. In mari portus est Dinus & eiusdem nominis insula paulum a continenti distans, in qua cuniculi stabulantur, & circum coralium capitur, sit trichiarum & balesum captura, quæ sale in cadis conduntur. Sunt & rhettia thymaria. A dino portus m. p. duobus portus alter existit Nicolus dictus. Inde Scalea oppidū occurrit Talus olim dictus, cuius meminit Strabo. Quæ ait, Talus amnis, & Talus tenuis sinus, & urbs Talus paululū a mari remota Lucania postrema Sybaritarū colonia. Nunc mari abluunt. Mare enim alicubi crescit, alicubi recedit. Abest a Talao amni m. p. x. Ab Helea, ait Strabo m. p. l. iuxta Talas urbem ait idem, Draconis sacellū erat, qui comitum Myssis imus extitit. Pandolphus colenuntius Pisauriensis parum prudenter Scaleā esse Heleam scribit, cum ut in Strabone & Plinio videre licet, Helea ultra Palinuram sit, distatque a Silari amni m. p. xxxi. Alius quidam Trebatium Heleatem fuisse sonnat: hac, ut quantum auguror, deceptus causā, quia Cicero ad Trebatium ipsum scribens dicit. Veni Heleam, & rudi tua et tuos. Quasi uero Romani proceres nullas, ac rura extra solium Romanū non habuerint, in quibus colonos & rerum suarum habebant curatores. Scaleanus ager frugifer est, & uenationi & aucupio, ac pabulis aptus. Extant & Silva, glandifera ad porcos alendos opportuna, & silua ad nauium fabricam & domorum tigna commoda. Fit & in hoc agro saccarum, & xylo. Nascitur plumbum, & uina bonitate præcipua sunt. Ex aduerso oppidi insula parua adiacent non longe a

ge a terrā. A Scaleā ad duos lapides Lani fluius, in portum mergitur torrentinis & anguillis uber, & circa litora sunt: cuius Strabo itemque Plinius meminere, antiquæ Ausonie. Hesperia, Oenotria, Italia, magnæ Græciæ & Calabria terminus. Est et intus oppidum eiusdem nominis de quo mox. Post Lani flumen, Batum flumē alterū in mare influit, quod peruiū sign. torrentinis, abundans, cuius meminit Plinius. Et supra oppidum est eodem nomine vetustissimū ab Auxonijs, aut certe ab Oenotrys cōditū; Distat a mari m. p. duobus. In hoc agro fit saccarum, & mel oppidū: nascuntur & uina bonitate mirifica, ager hic fertilis est. Prouenit assatim radix dulcis: nascitur cos aquaria. Exciditur lapis molaris, olearius, et frumētarius. Est & silua glandifera ad porcos alendos, et pascēdis pecoribus opportuna. Inde ad ortū proficiscēti Papesiderā oppidū se se offert, quasi admirabile sedus supra saxū situm natura munivit, abest a peto m. p. ix. quod eiusdem nominis fluius ad labitur, qui lani amnē influit. Supra lani oppidū existit loco adito sitū uetustissimū ab Auxonijs uel Oenotrys cōditū, quod lani fluius præterfluit, de quibus cōmeminit. Plin. li. iij. Oppidani corijs soleisq. concinnadis operā nauis. Deinde ad ortū redeunti Merimagnan oppidū offertur, in cuius agro pabula insignia sunt, fit casens probatissimus & mel nō ulgare, oritur uerili. Vbi hinc cesse uisibilissimū oppidū inuenies ab euentis fortasse, hoc est ab uersi morfu o in a uerso dictum. Albistrum olim Ptolomeo

Laino. f.

Saro Maru

Laino. f.

Laino.

Muti nam

Uzio Mac

Albi, h m

humili i petra sitū, cui maximi imminuent montes, sed ma

tata sede in radicibus Appennini, quod eiusdem nominis fluvius torentinus & angullis fecundus praterfluit, qui lao fluvio miscetur. Hic lura sunt, est a maris M. P. v. a lao amni duobus. In hoc agro uina, olea & mella laudabilia sunt, extat & silua ad domorum tigna & nauium fabricam apta & uenationi commoda, prouenit terebinthus affatim. Nascitur lapis molaris frumentarius & olearius. Et gypsum e terra effoditur. Sunt & testudines terrestres. Ad mare Cerilli oppidum est netuiston, edita loco situm ab Auxonijs uel ab Oenotrijs conditum abest a lao flu. M. P. vii. Iam certe ostendi oram hanc ac totam Calabriam ab Auxonijs indigenis Aschenazi posteris initio fuisse habitatam rare tamen, inde ab Oenotrijs occupatam & crebris oppidis cultam. Cerillorum meminit Strabo libro sexto, qui ait. Isthmus a Thurijs in Cerillos extenditur prope Laron. Ipsius autem isthmi milliaria sunt triginta septem cum dimidio. Supraque hos Bretia cheronesum habitant. In qua isthmo pars Phocensium habitauit, ut Herodotus libro primo tradit. Est & Cerilli promontorium Talai sinus sinus. Et portus parthenius cuius meminit Plinius. In Cerillensi agro uinum bonitate mirificum nascitur quod roma habetur in pretio, subest & olei clarum, fit & sacchari exoleribus cepa laudatur. Mare hoc & seale anni piscosum est, ubi thymi & alij nobiles pisces capiuntur. Contra oppidum insula parua adiacet modicum a terra distans. A Cerillis ad secundum lapidem Diagnas fluvius freo meminit. Corbi, uulgo Diamante miscetur.

miscetur. Hic portus phocensium est, cuius Plinius commemorat, quod Phocenses post Troia ruina Rhegium primo peruenientes postea hic commigrarint, ut Strabo in Lycophronem scribit. Sunt autem Phocensis Graeciae populi, qui aliquot urbes in Calabria condiderunt, ut Amphissam, ut Crissam, ut Hyelam, ut Layariam, ut Ariantham, ut alias multas. Supra Cerillos paululum diachera oppidum est, quod glachera significat, cum spectato uino. In cuius agro berilli oriuntur. E regione Machera, Crisora oppidum exiit editiori loco super saxum situm, quasi auris mons, quae modicum inter se & a Cerillis distat. Hic etiam generosa uina sunt, nascuntur berilli, & silices, & lapis phrygius, prouenit terebinthus & uitex sunt & castaneta ingentia, & silua glandifera ad porcos alendos opportuna, praestant & ubera gregibus, armentisque posca. Congerunt & in hislocis accipitres multigeni, & Syluestria animalia stabulantur, unde & nobilis uenatus fit, in hac ora passim & ubertim sanicula marina nascuntur. A Crisora M. P. quatuor, Vernicarium oppidum est a uernante aere dictum, forte Aprusium Plinio, in cuius agro siluae sunt ad domorum tigna et nauium fabricam aptae, prouenit terebinthus. Procreantur testudines terrestres. Inde est Sannuratum oppidum, cuius meminit Antoninus pins in itinerario, qui fuit anno Christi ex. ex Syphci ruinis, ut antiquo, excitatum, quod Sybaris fluvius Torentinis & angullis uber praterfluit ubi.

gammatorum magna copia nascitur. Hic sericum opti-
mum fit, texantur panni nobiles ex flamine lanceo, ne-
lineo, vel bombiceo, vel gossipino, & subtegmine lanceo
albi coloris. Genas hoc panni frondium vocat. Celebra-
tur mercatus annuatim. In hoc agro oriuntur berilli,
gypsi, et specularis lapis, legitur manna. Prouenit et tra-
giu, quod herbarij & pharmacopole Calabri, distamum
appellat, habet enim, ut Dioscorides scribit, distamum
& utranq. herbam in Creta tantum nasci ait. Est &
in agro hoc planities ingens, Teneisus campus dictus,
agricolationi, pabulis, & aucupio percomoda, inde nul-
lis est amantissima lymphidis aquis referta. A Septen-
trionali parte mons est sublimis pollinus a polleo dictus,
quod nobilibus herbis medela commodis polleat. Pro-
ueant enim ibi, ut ab herbarijs accepi, tragiū, distamum
Cretense, chamaleon bigemum, draucus, mentum, nardus
celtica, anonides, anemone, pencedamum, sarbit, reu-
barbarum, piretrum, nianiperus ubertim, stellaria, impe-
ratoria, cardus masticem fundens, dracagas, cythifus,
unde & caseus & hippaces probatissimi sunt erum-
pant & in hoc monte alie plures nobilissima herba,
sunt & aurisodina. Nascitur & lapis phrygius, fungos
procreans in singulos menses esu suaves & innoxios,
est mediocriter ponderosus, & inaequali coloris conue-
rtione, candidas cadmie modo uenas habens. Quam ra-
de uidgus ex lyncis urina condensam falso putat, cū ex
ea, ait Plinius, gēma fiat, quam lix mortalium usui
inuidens ut primum ningeris terra obruit. Phrygi-
antem

autem lapis ait idem libro trigessimosexto. Gleba est
punicosa. Hic Sybaris fluminis oritur non longe a Sum-
murano Syphai oppidi uestigia uiscantur, cuius me-
minit Linius, quod una cum alijs quibusdam Cala-
bria oppidis ad Romanos redisse tradit. Vbi summo-
rano abieris tenderisque ad occidentum Seracenam oppi-
dum inuenies Sestum olim, ut comicio, dictum ab Oe-
notrijs conditum, ut scribit Stephanus, qui ait. Sestima
urbs Oenotrorum mediterranea. Abest a summurano
m. p. quatuor, quod Garga fluminis adlabitur frigidis-
simus, qui sybari miscetur. In delubro, quod diuo Leo-
ni est dicatum, quorundam sanctorum frustra aser-
uantur, ut mentum Ioannis Baptiste, frustum ue-
litis Christi, frustra Petri, & Pauli, Andree, & Bar-
tholomei apostolorum, Georgij, Cornelij, Cypriani,
Theodori, digitus Stephani prothomartiris, dens genui
nus Blasij, costalucia, phiala uitrea cum particula
unguenti, quo Maria Magdalena Christi pedes un-
xit. Est & arcule cum quorundam aliorum san-
ctorum frustis. In hoc agro uina generosa nascun-
tur, sunt & olea nobilia, legitur manna, fit gossi-
pium, nascitur plumbum, sunt & aurisodina, exi-
mitur gypsum. Gypsi, ait Plinius, duo genera, al-
terum ē lapide coquitur, alterū ē terra effoditur. Qui
coquitur lapis est non dissimilis alabastrite esse de-
bet, aut marmoreo, coquitur fimo bubido, ut cele-
rius uratur. Omnium autem optimum fieri comperitum
ē lapide speculari squammam nitale habente funditur

in tenuissimas crustas. De quo Plinius libro trigesimo sexto sit ait. Lapis specularis faciliore multo natura funditur in quaslibet tennes crustas, talem appellat aromatizantium turba. Est & in agro hoc charituros id est gratie mors Apennini herbis commendati arti comamodis oppleti, sunt & silue glandiferae alendis porcis aptae, sunt uenationes nobiles, stabulantur & lynces. Post Seracenam M. P. quinque Altimonium est oppidum ueristum edito loco, Balbia olim dictum. Sed an ab Auxonijs an ab Oenotrys conditum sit, ignoratur. Unde uinum balbinum bonitate praecipuum, cuius meminit Plinius libro quartodecimo, illudque cum alijs Calabris uinis plurimum commendat. De quo Athenaeus libro primo inquit. Vinum balbinum generosum & admodum austerum, & semper seipso melius nascitur. Hinc uitis balbina, alias byblina in Sicilia allata est, ut Athenaeus tradit, qui sic libro primo scribit. Hippas rheginus, uitem illam uocatam fuisse byblinam asseruit, quam polis arginus, qui Syracusis regnauit, primus ad Syracusas ex Italia detulit, & id fortasse nomen quod dicitur polium apud siculos ipsum est byblymian. Hic emporium bis annis singulis celebratur. In phano beate Mariae multorum sanctorum frustra asseruntur. Est enim spinarum una corona dominica, frustrum crucis Christi, cosendix cum cruce & pede cum carne & cute Ioannis Chrysostomi, lacertus diui Basilij, pars crinum beate Mariae Virg. & Mariae Magdalena, frustrum Matthei & Philippi.

Apostol-

Apostolorum. Pontiani, Laurentij, Stephani Protho. Barbara, Clara, Georgij, Gamalielis, Virga Moyses, & aliorum quorundam, pars digiti Thome Aquini sanguis Blasij Episcopi. Iacet & corpus beati Pauli Militenfis ordinis predicatorum. Est in hoc agro beata Maria aqua formosa cognomine templum. Cisterciensium Monachorum Canobium. In quo multorum quoque Sanctorum frustra asseruntur. Sunt enim frustra iussus Christi ac beate Mariae Virg. Sixti, Gregorij, & Syluestri Rom. Pont. Apostolorum Thome, Iacobi, Simonis, Iude, & Philippi: Item Ioannis Bapt. Grifogoni, Fabiani, Phantini, Seantoris, Iacobi: Crisanti & Darie, Paulina, Anna, Felicitissimi, & Agapiti, Theodori, Primi & Feliciani, quatuor Coronatorum, Bibiana, Marij, Marthe, Audisax, & Abacu, Vitalis, Margareta, Armenia, Blasij, Saturnini, Barbara, Nerei, Archilei, & Pancratij. Menne, Georgij, Crescentij, & sociorum, & aliorum quorundam. Non longe a Thano hoc uallis est, in cuius medio riuus labitur, & in altera parte castanea, in altera cirri nascuntur, ita ut in hac nulla castanea, in illa cirrus nullus oriatur, ut naturae miraculum sit. In hoc Balbiano agro montes sunt natiui salis candidissimi, quod lapidinarum modo deditur, est pellucidus, densus, concretionis sua aequalis nec lapidosus, intus gemma est salis candidi ac translucidi. Nascitur & alabastrites. Extant & aurisodinae duobus locis; & argentisodinae, ferrisodinae, & lapis

lapis cyanus. In huius agri apennino nascitur cry-
stallus, exciditur gypsum. Est & Balbinus ager fru-
menti, & aliarum frugum ferax & pabulis aptus,
quem Grondus fluuius irrigat torrentinis & anguillis
uber sibi & intra, sunt. Nascitur in montibus Tirus
fluuius. Stabulantur & siluestres quadrupedes
sunt & aucupia phasianorum, perdicion, & alia-
rum auium. Erigit, & silua glandifera ad porcos
alendos commoda, optimaque gregibus armentisque
pabula suggerens. Sunt & castaneta, legitur & in
agro hoc mamma. A Balbia ad quantum lapidem. Ni-
netum oppidum est, Donatum vulgus vocat, Ninea
olim dictum ab Oenotris conditum, ut scribit Stepha-
nus, Ninea, inquit, urbs Oenotriorum mediteranea.
In hoc agro Grondus & Acida flumini nascuntur, qui
Isauro fluuium miscuntur. Nascuntur Berilli & filix,
sunt & montes natium salis. Provenit Terebinthus, &
Juniperus frequens. Funt vina, olea, & mella non
vulgaria: erumpunt & perspicui fontes. Est &
mons celsus in Appennino, cui Mula est nomen no-
bilibus herbis medule aptis repletus, in quo chry-
stallus gignitur. Atque in una eius parte qua-
dam Synopsis nascitur nobilis, & lapis Phrygius
provenit, & terebintus. Est & sylua glandi-
fera alendis porcis opportuna, suggerit & gre-
gibus armentisque pabula. Existunt & castane-
ta necnon Sylua ad domorum signa reliquane inten-
silia, & ad nauum fabricam apte. Stabulantur

J. Donat.
Ninea.

in montibus siluisque apri, caprea, & alia silue-
bria animalia. Nidificant & accipitres multige-
ni, unde & uenationes nobiles sunt. Non lon-
ge a Donato, polycastellum oppidum est. In
cuius agro lapis molaris frumentarius, & olearius,
& cos aquaria nascuntur, in montibus crystallus gi-
gnitur. Postea est Folorum opidum quasi solea, hoc
est ferarum cubile inter Rosam & Acidam amnes, quo-
rum alter torrentinis & anguillis secundus est, & iter-
que Isauro miscetur, fortasse Arriantha, quam, ait
Stephanus, phocenses inter duos fluuios condiderunt.
Cum enim, ut ostendi, ante casum Troia, Auxoni
indigena, & inde Oenotrii adueni, & post Troia rui-
nas, prater ceteros, Phocenses Calabriam incolue-
runt, arbesque in ea extruxerunt, & harum quarun-
dam nomina immutata sunt (quedam enim prisca no-
mina aut integra, aut litteris tantum uel syllabis im-
mutatis retinent) difficile est quenam hasint pro certo
asserere. Folorum ager frugifer est, & pascendis
pecoribus aptus, & quamobrem armentis ducat, &
gregibus. Sunt & in agro hoc glandifera, arbores ad
porcos alendos opportuna sunt & castaneta, sed
castanea insita sunt. Nascuntur & praelara uina, ex-
ciditur lapis molaris frumentarius & olearius. Non
procul ab oppido uberrimus fons e saxo manat, ut sta-
tim flumen fiat torrentinis affluens. A Folorum ad quar-
tum lapidem. Agatha oppidum est, Artemisium, ut
arbitror, ab Oenotriis, ait Stephanus, conditum, incola

Polycastello.

Mova Folorum.
Arriantha.

J. Agath.
Artemisium.

Artemiata. Distat a freto M. P. octo, in hoc agro Isaurus fluvius pisculentus oritur. Nascitur calchan-
tion, & rubrica fabrilis, & lapis phrygius, legitur
manna. Sunt Sylva glandifera ad porcos aleudos com-
moda, & silva siluestribus arboribus oppleta, pra-
stant & pecuarijs pabula. Agatini adeo agiles sunt &
apti, ut uelati iuuerre ferè celsissimas arbores scan-
dant, & uncoramis applicui ex alia in aliam tran-
seant uenantes glires. Ab Ursimarsi agro hucusque,
& deinceps Leucopetram usque in Apennino apri,
cerui, capreae, sciuri, lynxes, martes, meles, uine-
ra, lepores, istrices, herinacei, & alicubi ursi etiam
stabulantur, unde & pulchrae uenationes fiunt. In pla-
tis autem locis optima phasianorum, extermarum, per-
dicum, coturnicum & aliarum animi aucupia. Nec
desunt testudines. congerunt & in praeruptis locis ac-
cipitres multigeni, & hi optimi. Ac passim terebin-
thus abunde nascitur, ex qua terebenthina fit, qua
etiam ex pino, abiete, & larice fit. Cumque, ut di-
xi, passim in Calabria flumina, & perhenner ac per-
spici fontes, tum amena ualles, collesque, & opti-
ma pabula, & castaneta, glandiferaeque, syluae sint,
& nec nimius calor, nec uehemens algor in ea nigeat,
sed temperata cali temperies, praeter cetera, uulgo
nobiles pecuarie habentur. Ab Apyatha M. P. qua-
tuor Ginctum siue Thyetum oppidum est; Thyella Be-
notrum urbs, ait Stephanus. in qua pars Phocensium
habitauit. Est a mari M. P. tribus, quod eiusdem
nomi-

S. Finat.
Thyella.

nomini fluvius praeterfluit, qui uehementi impetu se
in mare praecipitat. & ob id formidabilis est nautis.
In hoc agro fit saccarum, existunt & horti nemorosi
maiorum aureorum & limonum. sunt. Gincti opera
siglita, sunt & ficus probatissima: nascitur ferrum,
chalcantum, & lapis ophites. Inter Ginctum & Aga-
tham fragaram mira ubertas nascitur. A Gincto ad
quattuor lapides Bombicium oppidum est: in cuius
agro saccarum fit, nascitur terebenthus. Extra oppidum
beati Cyriaci templum est, & diui Basilij manacho-
rium monasterium. In quo templo ipsius Cyriaci mona-
chi corpus iacet. Existunt in hoc agro horti nemo-
rosi limonum & maiorum aureorum. Ad mare Bland-
da oppidum est edito loco ab aere blando salubrique
dictum. Belliniderium uulgo nocat, ab Auxonijs, aut
ab Oenotrijs conditum, & inde a Phocensibus habita-
tum, quod Salema flumen adlabitur, abest a Ceril-
lis M. P. nouem. Huius oppidi meminit Plinius item-
que Mela, qui ipsum inter laum flumen, & Temesam
urbem locant. Quod oppidum oppugnauit Fabius,
ut Linius Bel. Pun. libro quarto tradit. Qui hanc
urbem Blandas pluratino numero inclinat, & in Lu-
cania ponit, alicuius auctoris scriptis deceptus: ut
Plutachus, qui Vibonem Lucania urbem esse scribit.
In Blandinensi agro fit saccarum, & gossipium, ac fi-
cus generose, nascuntur & uina & olea preclara, na-
scuntur & tubera, fit & sericum nobile. Supra Blandā
M. P. quatuor parte leua Bonifatium oppidum est.

Bombiano

Balandora
N. Carth.

Bonitas.
Hanc M. P. a la-
sa
ni & la